

*Vi er ikke alle lige,
vi er ikke alle født lige.*

*Vi er født med noget
forskelligt.*

*Derfor skal det tilbud,
der er til os,*

også være forskellige

En kvalitativ undersøgelse af socialarbejdernes arbejde
med udsatte børn og unge.

Kandidatuddannelsen i Socialt arbejde

Aalborg Universitet

Anne Mette Schultz Giversen 20201485

Vejleder Andreas Møller Jørgensen

4. semester: Kandidatspeciale

Anslag: 166.670

Januar 2023

ABSTRACT

This master thesis deals with the "Børnene Først" reform. It focuses on the paradigms dominating the work with the reform.

These paradigms are combined to the transition from youth to adult life in order to evaluate the consequences these paradigms may have on vulnerable youth.

In the transition towards adult life, a vulnerable child may be given a special initiative "Efterværnsindsats" after their 18th birthday. This initiative is given to young adults who have either been placed outside the house or been attached to a contact person.

The vulnerable children and youth and their transitions to adult life are normally described and analyzed by social workers working in either public administrations or an institution.

The method used in this thesis is based on the qualitative method, the philosophical hermeneutic scientific standpoint and induction. Analysis part 1 takes its point of departure from the "Børnene Først" reform with the preparation of a document analysis using Dahler-Larsen's method which is nuanced with social workers from practice, after which analysis part 2 takes its point of departure from what consequences the paradigms dominating can have for the vulnerable young people in the transition to adulthood. The two analysis parts lead up to the answer to the problem statement:

“Which paradigms dominate in the work with vulnerable children and young people, what consequences does they have for the vulnerable young people in the transition to adulthood and how can this help to explain that vulnerable young people fare significantly worse in the transition to adulthood than their peers?”

The master's thesis takes its starting point from my own preconceptions and the philosophical hermeneutics, in order to get closer to the social workers' life world, which gives birth to a new preconceptions of the work with vulnerable children and young people, which results in a horizon merging with my preconceptions and the social workers' life world, which continues endlessly.

The main conclusions of the master's thesis are that the logics dominant in the reform "Børnene Først" in early placement, lead to the basic prerequisites of placement, which are the good life rooted in education, jobs, a place to live and strong relationships.

The other paradigms dominating is seen in the opposite of early placement, namely late placement, which does not lead to the basic premise of placement, where the vulnerable young person in the transition to adulthood gets anchor in education, a job, a place to live and strong relationships. The vulnerable young people who do the worst are the most vulnerable young people who are placed in their lives, which has consequences for whether they are awarded an “efterværnsindsats”. Consequences for the vulnerable young people can be seen in the fact that they must be assessed against young people in the normal system. The reason why they perform significantly worse than their peers is that they have not had enough time to develop their social capital, which is required to enter the order of society on same possibilities with their peers. This makes them even more vulnerable than before, because they become vulnerable adults who not have anchor in education or work, and who also remain dependent on public services.

INDHOLDSFORTEGNELSE

ABSTRACT	1
1. PROBLEMFELT	5
1.2 MIN MOTIVATION FOR VALG AF EMNE	6
1.3 KORT PRÆSICERING AF DEN NUVÆRENDE LOVGIVNINGEN	8
1.3.1 LOV OM SOCIAL SERVICE	8
1.3.2 EFTERVÆRN § 76	8
1.4 EKSISTERENDE FORSKNING	10
1.4.1 DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD 2012 (SFI): EFTERVÆRN FOR TIDLIGERE ANBRAGTE UNGE-EN VIDENS OG ERFARINGS OPSAMLING.	10
1.4.2 VELFÆRDSPOLITISKE ANALYSE 2020: HVORDAN KLARE ANBRAGTE SIG SOM UNGE VOKSNE?	12
1.5 AFGRÆNSNING	14
1.6 PROBLEMFORMLERING	14
2. VIDENSKABELIG STÅSTED	15
2.1 DEN FILOSOFISKE HERMENEUTIK	15
2.2 INDUKTION	16
3. METODE	16
3.1 DOKUMENTANALYSEN	16
3.2 DEN KVALITATIVE FORSKNINGSMETODE	17
3.2.1 CASESTUDIE	17
3.2.2 DET SEMISTRUKTUREDE INTERVIEW OG INTERVIEW GUIDE	18
3.2.3 ADGANG OG UDVÆLGELSE AF INTERVIEW PERSONER	19
3.2.4 PRÆSENTATION AF INTERVIEWPERSONERNE	20
3.2.5 UDFØRELSEN AF INTERVIEWS	20
3.2.6 ÅBEN KODNING	21
3.3 ETISKE OVERVEJELSER	22
3.4 KVALITETSSIKRING	23
3.4.1 VALIDITET/GYLDIGHED & RELIABILITET/PÅLIDELIGHED	23
4. ANALYSESTRATEGI	24
6. ANALYSEDEL 1 - DOKUMENTANALYSE AF REFORMEN BØRNENE FØRST	26
6.1 BUDSKABET	27
6.2 DEN TIDLIGE ANBRINGELSE	29
6.3 BARNETS TARV	32
6.4 DET GODE LIV	33
6.5 DET DÅRLIGE LIV	36
6.6 NETVÆRK OG GODE VARIGE RELATIONER	38
6.7 USIKRE LIVSVILKÅR FOR DE MEST UDSATTE BØRN OG UNGE	41
6.8 DELKONLUSSION	45

7. ANALYSEDEL 2	47
7.1 TRE FORMER FOR UDSATHED	48
7.2 VURDERINGEN AF DE UDSATTE UNGES STØTTEBEHOV.....	50
7.3 DE MEST UDSATTE UNGES MOTIVATION.....	54
7.4 FUCK SYSTEMET!.....	56
7.5 ARBEJDET MED UDSATTE UNGE I OVERGANGEN TIL VOKSENLIVET.....	57
7.6 UDDANNELSESOPDRAGELSE	57
7.7 DE UDSATTE UNGES SELVBILLEDE.....	58
8.7 INKLUSION AF UDSATTE UNGE.....	61
7.8 DELKONKLUSION.....	65
8. KONKLUSION	67
9. DISKUSSION.....	70
10. LITTERATURLISTE	72
11. BILAG	75

1.PROBLEMFELT

Menneskesynet i socialt arbejde har altid været påvirket af den politiske lovgivning og i forskning, i hvilke forudsætninger udsatte unge har, for at kunne være aktiv deltagende i samfundet, samt i udførelsen i praksis i arbejdet med udsatte børn og unge. Menneskesynet og lovgivningen på børn-unge området er konstant under forandring og udvikling (Nissen et al. 2018:13).

Indsatser på børn-unge området har historisk udviklet sig gennem tiden. Foranstaltninger og indikationen for behovet for en efterværns indsats for tidligere anbragte/udsatte unge i overgangen til voksenlivet, kom allerede i fokus på i 1954, da ungdomskommissionen undersøgte ”*ungdommens særlige problemer og behov*” hvor konklusionen på undersøgelsen var at der er ved tilpasning til den sociale orden, de tidligere anbragte udsatte unge i større eller mindre grad mislykkedes. Disse tilpasningsvanskeligheder sås blandt andet ved vagabondering, erhvervsmæssig ustabilitet, længere tids arbejdsløshed, visse former for alkoholmisbrug og de fleste former for kriminalitet (Bryderup 2015:95).

I dag arbejdes der ud fra tankegangen om, at det er bedre at forebygge sociale problemer, inden problemerne vokser sig alt for store. Indsatsen for udsatte unge kan i mange tilfælde være at blive anbragt udenfor hjemmet. Når de tidligere anbragte udsatte unge afslutter deres anbringelse kan kommunen tilbyde, efter vurdering af støttebehovet, en efterværnsindsats for at skabe et mindre kaotisk skifte for den tidligere anbragte unge i overgangen til voksenlivet. Dog viser det sig at børn og unge der har været anbragte, stadig klarer sig væsentligt dårligere. Den politiske velfærdsanalyse *Tidligere anbragte som unge voksne*, som er udarbejdet forudgående for reformen *Børnene Først*, peger på, at unge som har været anbragte som børn, ender 5 gange så ofte på kontanthjælp i deres voksenliv, sammenlignet med ikke-anbragte børn og unge, ca. 5 gange så mange har en strafferetlig dom, hver 3. af de tidligere anbragte børn og unge er hjemløse og 7 gange flere er i misbrugsbehandling, sammenlignet med jævnaldrende unge (Social-og Ældreministeriet januar 2021:41) (Social-og Indenrigsministeriet 2020).

Denne politiske velfærdsundersøgelse har skabt grobund for nye politiske målsætninger i reformen *Børnene Først*, som blev vedtaget i maj 2021, af den daværende regering, Socialdemokratiet og Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Liberal Alliance, Alternativet og Kristendemokraterne (Social-og Ældreministeriet 2021:1).

Disse retningslinjer i reformen skal sikre, at udsatte unge får rodfæste i voksenlivet med uddannelse, job, bolig og relationer. Dette skal gøres gennem nytænkning af efterværnsområdet:

”I dag tabes for mange anbragte unge i overgangen til voksenlivet. For få af de unge får en ungdomsuddannelse, ligesom de er overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne”

(Social-og Ældreministeriet januar 2021:42).

Det politiske menneskesyn som udfoldes og udføres i praksis er med til at forme forståelserne af de udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Derfor vil jeg i dette speciale redegøre for de dominerende logikker, der ligger i arbejdet med udsatte børn og unge som de udøves, både politisk og i praksis inden for dette sociale felt. Disse logikker der dominere i reformen *Børnene Først*, og i den praktiske tilgang kan få konsekvenser for udsatte unge i overgangen til voksenlivet, og kan føre til forklaringer på hvorfor de udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere end deres jævnaldrende, indenfor de førnævnte parametre: at udsatte unge oftere ender på kontanthjælp, oftere får en strafferetlig dom, oftere kommer i misbrugsbehandling, og oftere ender som hjemløse end IKKE tidligere anbragte unge. Problemet med de vanskeligheder som udsatte unge i overgangen til voksenlivet står overfor i dag, er de samme tilpasningsvanskeligheder som sås i undersøgelsen udført af Ungdomskommissionen i 1945, hvilket i min forforståelse kalder på en forklaring, fordi indsatsene i lovgivningen konstant er under udvikling, og forbedres gennem forskning, til at understøtte de udsatte unges dårligere forudsætninger.

1.2 MIN MOTIVATION FOR VALG AF EMNE

Jeg har en Professionsbachelor i Kristendom, Kultur og Kommunikation fra VIA University Collage. Denne uddannelse har bl.a. givet mig indsigt i filosofisk hermeneutik og har kvalificeret mig til at arbejde på det boligsociale område og inden for det frivillige sociale arbejde. Inden for det frivillige sociale arbejde har frivillighedslogikken interaktionen som sin forudsætning. Det vil sige, at det er på interaktionens grundlag, at omsorgen i mødet med et menneske finder sin form og indhold. Indsatsen over for en udsat ung er ikke orienteret mod en organisations forsøg på standardisering, abstraktion og udvikling af metoder, men derimod efter, hvad der synes at fungere på netop dette mødes unikke betingelser (La Cour 2014:80). Ledelse af frivillige handler ikke blot om at motivere frivillige aktører, men især om at udvikle en særlig form for omsorg, som indeholder nogle kvaliteter, der ikke findes i hverken den professionelle omsorg eller i den private omsorg. Det vil sige at ledelse af frivillige handler om at fremelske og understøtte en særlig form

for solidaritet i en bestemt given retning, selvom frivilligheden udvikler sig på sine egne uforudsigelige betingelser (La Cour 2014:88).

Jeg har en særlig forkærlighed for det frivillige sociale arbejde, som indeholder mange kvaliteter for mennesker som er på kanten af samfundet og måske har mistet tilliden til det kommunale system.

Denne frivillighedslogik ligger meget fjern fra socialarbejderens praksis i arbejdet med udsatte børn og unge, hvor socialarbejderen motiveres af den professionelle, lønnede omsorg i de offentlige forvaltninger, i standardiseringer, løsningsorienterede handleplaner og sanktioner.

Mine forforståelser og erfaringer på børne-og unge området har sit afsæt i arbejdet med børn og unge i det frivillige sociale arbejde, hvor jeg blandt andet har arbejdet med skilsmisseramte børn og unge og kvinder med ikke vestlig baggrund som ønsker hjælp i deres skilsmisse og hjælp til at komme nærmere uddannelse eller job. Mine personlige erfaringer på børne-unge området har jeg fået ved at sidde på den anden side af skrivebordet, som borger i Familieretshuset samt i By-og Landsretten.

Jeg skriver dette kandidatspeciale fordi jeg er blevet nysgerrig på menneskesynet i arbejdet med udsatte børn og unge i det kommunale regi. På den politiske scene ligger antagelsen i et menneskesyn at alle mennesker kan være produktive. Min egen forforståelse af den aktuelle lovgivning, serviceloven og menneskesynet i kommunal praksis grunder i at jeg tror at menneskesynets indflydelse ligger skjult i arbejdet med udsatte børn og unge, og at lovgivningen og menneskesynet i praksis ikke altid supplerer hinanden, men tværtimod ofte går ind og modarbejder hinanden.

Med denne lidt atypiske baggrund finder jeg emnet i arbejdet med udsatte børn og unge i deres overgang til voksenlivet, yderst relevant og interessant, dels fordi tiltaget fra den nye reform *Børnene Først* skal implementeres i arbejdet med udsatte børn og unge i 2023, efter politiske forhandlinger, dels fordi jeg er nysgerrig på arbejdet med udsatte børn og unge i praksis.

Derfor bliver emnet omkring efterværn relevant, fordi der ikke er forsket meget i udførelsen af efterværn eller i dens vurderingskriterier, udover at de udsatte unge, der modtager efterværn, klarer

sig væsentlig bedre end de udsatte unge, der ikke har haft en efterværnsindsats i overgangen til voksenlivet (Servicestyrelsen 2011:217).

1.3 KORT PRÆSICERING AF DEN NUVÆRENDE LOVGIVNINGEN

Dette afsnit omhandler den aktuelle lovgivning på børn-og unge området inden for det sociale arbejde med udsatte børn og unge som indebærer indsatsen efterværn, både i vurderingen af om en udsat ung er i målgruppe for en efterværnsindsats og hvordan denne indsats praktiseres samt formålsbestemmelserne heri.

1.3.1 LOV OM SOCIAL SERVICE

Formålet med Serviceloven §1 er at:

- tilbyde rådgivning og støtte for at forebygge sociale problemer
- tilbyde en række almene serviceydelser, der også kan have et forebyggende sigte og
- tilgodese behov, der følger af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer.

Stk. 2: Formålet med hjælpen efter denne lov er at fremme den enkeltes mulighed for at udvikle sig og for at klare sig selv eller at lette den daglige tilværelse og forbedre livskvaliteten.

Stk. 3: Hjælpen efter denne lov bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie og på den enkeltes ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer, i det omfang det er muligt for den enkelte. Hjælpen tilrettelægges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkelte persons behov og forudsætninger og i samarbejde med den enkelte. Afgørelse efter loven træffes på baggrund af faglige og økonomiske hensyn (Social-og Ældreministeriet 2022).

1.3.2 EFTERVÆRN § 76

Efterværn principperne knytter sig til serviceloven § 46, hvis formål har at yde støtte til børn og unge med særlige behov, så børn og unge kan opnå samme muligheder for kontinuitet i deres opvækst, personlig udvikling, sundhed, skolegang og forberedelse til et selvstændigt voksenliv som deres jævnaldrende. Støtten der ydes skal være tidlig og helhedsorienteret og tilrettelægges på baggrund af en konkret vurdering af den enkelte unges behov. Formålet med efterværnsindsatsen er at den skal bidrage til, at de unge får en god overgang til det selvstændige voksenliv og understøtter

de unge til at komme i gang med uddannelse og eller beskæftigelse samt andre relevante forhold, som kan bidrage til at sikre den unge en god overgang til voksenlivet (Socialstyrelsen 2019:5).

Vurdering af om udsatte unge er i personkreds til et efterværn efter § 76 i serviceloven, vurderes når den unge fylder 17 ½ år. Vurderingen har fire centrale elementer: Foranstaltningstype, den unges alder, udviklings potentiale og støttebehov.

Når der vurderes ud fra foranstaltningstype, er efterværns indsatsen målrettet 2 grupper af udsatte unge; unge som har været anbragt op til deres 18. år og unge som har haft tilknyttet en støttekontaktperson inden de fylder 18 år.

Anbragte unge har flere støttemuligheder, det kan eksempelvis være en forlængelse af en anbringelse, støttekontaktperson og økonomisk støtte til psykolog. Unge som har haft tilknyttet en støttekontaktperson, er støttemuligheden at opretholde en støttekontaktperson.

Den unges alder er givende for tildelingen af et efterværn, som strækker sig fra de er 18 år og frem til den unge fylder 23 år. I serviceloven er det taget højde for, at den unges livssituationer, relationer og holdninger ændre sig i takt med alderen. Hvis en udsat ung takker nej til et tilbud om efterværn og den udsatte unge senere har fortrudt, og kommunen vurderer den unge i personkreds, kan efterværnet genetableres (Socialstyrelsen 2019:11).

Udviklingspotentialet vurderes ud fra om den unge får noget ud af den støtte der tildeles. Dette betyder ikke at den unge skal være helt selvhjulpent, men vurderingen bygger på om der kan skabes en positiv udvikling i den unges livssituation og evne til at føre en selvstændig tilværelse. Dette fokus handler om den unges mulighed for at komme i gang med en uddannelse, eller komme i beskæftigelse, samt relevante forhold som kræves støtte til eksempelvis den unges trivsel og skabe en stabil og selvstændig bolig situation, økonomihåndtering og husholdning som bidrager til at gøre den udsatte unge mere selvstændig (Socialstyrelsen 2019:12).

Når der vurderes på om den udsatte unge har et udviklingspotentiale, er det væsentlig at sondre mellem manglende modenhed og selvstændighed, hvilket kan skyldes den udsatte unges opvækstvilkår, som kan ændre sig med tiden samt manglende eller stærkt begrænset udviklingspotentiale, som ses i takt med en betydelig og varigt nedsat funktionsevne, som følger den unge gennem livet. Ligeledes er det væsentligt at pointere at udsatte unge med varig og betydelig nedsat psykisk eller fysisk funktionsevne ikke må vurderes ikke i målgruppe for efterværn

pga. deres handicap alene (Socialstyrelsen 2019:13). Støtten skal bidrage til en bedre overgang til et selvstændigt voksenliv, som understøttes af fokusområder på uddannelse og beskæftigelse, samt opnåelse af selvstændig bolig, økonomihåndtering og husholdning mv. Behovet for støtte beror på de forhold, at ikke alle unge som har været anbragt eller som har haft kontaktperson, har behov for støtte efter det 18 år. Nogle unge vil uden væsentlige problemer end deres jævnaldrende kunne træde ud i voksenlivet uden støtte, dog påpeges der at kommunen skal være opmærksom på at der er tale om unge, som oftest har haft en vanskelig opvækst og et begrænset netværk, som kan vejlede og støtte. Behovet for støtte beror på en konkret og individuel vurdering af den unges konkrete livssituation og et langsigtet perspektiv for den unge, hvor det er vigtigt at forholde sig til hvilken betydning den nuværende støtte har for den unges trivsel. Opmærksomhedspunkterne i vurderingen af behovet for støtte har af mentalt trivsel, praktisk, socialt og uddannelsesmæssig karakter (Socialstyrelsen 2019:13-14).

Som led i overgangen til voksenlivet, kræver det at de unge bliver forberedt til at være myndige. Det vil sige, at det medfølger et ansvar, pligter og valgmuligheder. De unge oplever at få flere rettigheder i forhold til at blive inddraget i sagsforløbet og retten til at klage over en afgørelse, samt have medbestemmelse ved iværksættelse af støtteforanstaltninger indtil det 18. år. Inddragelsen af den unge skal sikre, at den unge bliver set, hørt og oplever at have indflydelse på eget liv (Socialstyrelsen 2019:5).

1.4 EKSISTERENDE FORSKNING

1.4.1 DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD 2012 (SFI): EFTERVÆRN FOR TIDLIGERE ANBRAGTE UNGE-EN VIDENS OG ERFARINGS OPSAMLING.

Rapporten bidrager til forståelsen af arbejdet med udsatte unge i overgangen til voksenlivet og har været inspiration til udarbejdelse af interviewguiden.

Udsatte unge som afslutter en anbringelse, ses deres forudsætninger for at gå fra barn til voksenlivet generelt dårligere ud, end de gør for ikke udsatte unge, fordi de ofte har et svagt familie netværk, og fordi de udsatte unge skal stå på egne ben langt tidligere, end andre ikke udsatte unge. Unge, der har været anbragt udenfor hjemmet, træder ud af *børnesystemet* og ind i *voksensystemet*, når de fylder 18 år. Dette medfører en lovændring, hvor de udsatte unge kommer fra lovgivningen i serviceloven til lovgivningen om aktiv socialpolitik (SFI 2012:20). Skiftet i lovgivningen sker på baggrund af den sociale og historiske konstruktion, der ligger i det 18. år, der betegner unge som voksne. Det er

dog ikke alle unge der føler sig voksne og klar til et selvstændigt voksenliv, når de fylder 18 år (SFI 2012:82).

Forskningen peger på, at der er to perspektiver, der bør fokuseres på i en efterværnsindsats: Det ene perspektiv: *Independence perspektiv*. Dette perspektiv har særlig fokus på, at den unge udsatte skal klare sig selv og opnå kompetencer inden for uddannelse og arbejde og et sted at bo. Dette skal medføre at de ikke skal være afhængige af det sociale system i fremtiden.

Det andet perspektiv: *Interdependence perspektiv*. Dette perspektiv har særlig fokus på at den udsatte unge gradvis gennemgår en overgang til voksenlivet. I dette perspektiv ligger der muligheden for at få støtte og hjælp fra det sociale system i overgangen til at få et selvstændigt voksenliv. Dette gøres på baggrund af de jævnaldrende som ikke er udsatte unge, som kan hente støtte hos deres forældre og andet netværk. Under dette perspektiv ligger der både de såkaldte hårde kompetencer, som nævnt tidligere i uddannelse og bolig, og de bløde kompetencer, som ligger i relationer, netværk, psykisk trivsel og selvværdsfølelsen (SFI 2012:12).

I rapporten påpeges der at det er væsentligt at et efterværnstilbud bygger på fleksible tilbud og tilpasses individuelt til den enkelte unge, fordi de unge har vidt forskellige behov for hjælp og støtte i overgangen til voksenlivet. Tilgangen til de udsatte unge skal bevæge sig fra et entrance perspektiv, hvor der er fokus på årsagerne til anbringelsen, til exitperspektiv, hvor fokuset ligger i at den unge skal forlade anbringelsen. Selvom tilgangen bør være at der bliver taget individuel stilling til de forskellige behov de unge har, peger forskningen på, at der ikke altid tages udgangspunkt i den unges forskellige behov under tildelingen af efterværnsindsatsen (SFI 2012:13). Endvidere er medinddragelse tidligt i processen af organisering af efterværnet vigtigt, fordi det kan skabe forankring hos den udsatte unge og give et mindre kaotisk skift i overgangen til voksenlivet (SFI 2012:14).

Forskningen peger desuden på at der er en sammenhæng mellem udviklingen i de unges liv, før, under og efter anbringelsen. Det vil sige at hvis den unge har oplevet ustabilitet i sin anbringelse, er der større risiko for at han/hun udvikler en afvisende holdning til nye støttetilbud, og derved afviser et efterværnstilbud. Disse unge, som har oplevet mange brud i deres tilværelse, har sjældent en stabil og støttende voksenrelation. Hvis en udsat ung har oplevet et stabilt anbringelsesforløb, har de også bedre muligheder for at opnå støttende relationer og dermed også tilegne sig centrale færdigheder

og læring. Det vil sige at de har nemmere ved at opnå kompetencerne, som ligger i interdependence perspektivet, hvor fokuset ligger i uddannelse og bolig (SFI 2012:13).

Derfor kan der være en reel risiko for, at de svageste udsatte unge ikke får den rette støtte og hjælp som de har behov for. Det vil sige i praksis af socialarbejderen skummer fløden og retter sit fokus på de udsatte unge, som klare sig godt, og derved har indsatsen været en succes for både den udsatte unge og socialarbejderen fordi de svageste udsatte unge har ikke ressourcerne til at tilkæmpe sig indsatsen, og derved forbliver de udsatte (SFI 2012:13-14).

Den udsatte unge udfordres også i det at have været anbragt, for mens den unge gennemgår en overgang fra barn til voksenlivet, afsluttes en klientkarrierer. Når de udsatte unges opvækst har været levet delvist under det sociale system, medfører det en større risiko for at den unge bliver klientgjort og gør dermed den unge både passiv og afhængig af systemet. En anbringelse kan give en udsat ung en negativ selvopfattelse, da den unge kan se sig selv anderledes end sine jævnaldrende. En positiv selvopfattelse kan derimod fungere som en modstandskraft, at man kan klare sig godt, på trods af dårlige odds. Denne resiliens giver den udsatte unge mulighed for en personlig udvikling i sin overgang til et selvstændigt voksenliv (SFI 2012:14).

Rapporten peger på at jo tidligere, der etableres efterværn for de udsatte unge, jo bedre er effekten af indsatsen. Der er særlig to efterværnsindsatser, som har betydning for de udsatte unge: Netværk med andre anbragte unge og personlige relationer til en voksen.

Et netværk med andre tidligere anbragte unge, virker for nogle gavnligt og for andre ikke. Den personlige relation til en voksen, er yderst vigtig i overgangen fra barndom til voksenlivet, dog skal det understreges, at denne gode relation mellem den tidligere anbragte og kontaktperson, afhænger af kemien mellem dem, det betyder at den gode relation er yderst personafhængig. Forskningen viser entydigt, at udsatte unge som modtager efterværn, klare sig væsentlig bedre, end de udsatte unge, som ikke har fået tildelt denne indsats (SFI 2012:15).

1.4.2 VELFÆRDSPOLITISKE ANALYSE 2020: HVORDAN KLARE ANBRAGTE SIG SOM UNGE VOKSNE?

Analysen belyser unge som har været anbragt inden de fyldte 18 år, som peger på hvordan de tidligere anbragte børn og unge klare sig i som unge voksne.

Børn og unge som tidligere har været anbragt, klarer sig væsentligt dårligere end deres jævnaldrende på en række parameter, dog påpeger analyse at alderen ved den første anbringelse har betydning for hvordan de klare sig som unge voksne. Generelt ses der en større andel af tidligere anbragte unge uden uddannelse og uden beskæftigelse end andre og flere modtagere offentlig ydelse som unge voksne (Social-og Indenrigsministeriet 2020:1).

Den politiske velfærdsanalyse skelner mellem barnets alder ved den tidlige og sene anbringelse. Den tidlige anbringelse ses fra barnet er 0-5 år, hvor de primært har været anbragt i en plejefamilie. De unge som blev anbragt som 0-2 årige har 52 % af dem, grundskolen som den højeste gennemførte uddannelse. 14 % har en videregående uddannelse og 21 % er på kontanthjælp. (Social-og Indenrigsministeriet 2020:4).

25 % af mændene har en strafferetlig dom og 15 % af kvinderne har en strafferetlig dom, mens 6 % af de tidlige anbragte unge har været i stofmisbrugsbehandling.

De unge voksne som blev anbragt som 0-5 årige, er der ca. 14 % der modtager førtidspension, denne høje andel, ses i lyset af at nogle børn bliver anbragt pga. deres handicap (Social-og Indenrigsministeriet 2020:5-7).

Den sene anbringelse ses fra barnet er 5-17 år, hvor de primært bliver anbragt på en døgninstitution eller opholdssted. Børn og unge der anbringes sent i livet, anbringes primært fordi de selv har nogle udfordringer.

De unge som blev anbragt som 12-17 årige, har 63% af dem grundskolen som den højest gennemførte uddannelse. 7 % har en videregående uddannelse og 25 % er på kontanthjælp. De unge voksne som blev anbragt fra de var 15- 17 år har 35 % af mændene og over 20 af kvinderne en strafferetlig dom, mens 8 % har været i stofmisbrugsbehandling (Social-og Indenrigsministeriet 2020:3-7).

Dog kan analysen ikke direkte konkludere at det udelukkende er tidspunktet for anbringelsen, der er den udslagsgivende årsag til at barnet eller den unge klarer sig væsentligt dårligere. Analysen har ikke taget højde for en række bagvedliggende faktorer som ligger til grund for selve anbringelsen (Social-og Indenrigsministeriet 2020:1).

1.5 AFGRÆNSNING

I dette kandidat speciale undersøges et lille udsnit af det sociale felts arbejde med udsatte unge i overgangen til voksenlivet, det vil sige arbejdet med de unge inden de fylder 18 år og efter det 18. år som inkluderer en efterværnsindsats.

Kandidatspecialet tager afsæt i reformen *Børnene Først* og servicelovens §1, §46, §76.

I socialarbejderens arbejde indgår udsatte børn og unge i alderen 13-23 år som enten er anbragte i plejefamilie eller på institution, udsatte unge der har været anbragt, og udsatte unge som ikke tidligere har været anbragte. Fælles for de udsatte unge er at de kan tildeles en efterværnsindsats, hvis de enten har været anbragt eller har haft tilknyttet en støttekontakt person op til det 18. år. Denne afgrænsning gør det muligt at undersøge dele af en helhed for at komme nærmere på socialarbejdernes livsverden til besvarelsen af problemformulering. Socialarbejderne som er valgt i forbindelse med afdækningen af deres livsverden, erfaringer og refleksioner, er alle uddannede socialrådgivere. To ud af de tre socialarbejdere arbejder i ungeteamet i de respektive kommuner og den sidste socialrådgiver arbejder på en døgninstitution for anbragte børn og unge. Dette valg giver et nuanceret billede af praksis, da jeg både bliver lukket ind i myndighedsdelen og udførelsesdelen i arbejdet med udsatte unge i overgangen til voksenlivet.

1.6 PROBLEMFORMULERING

I ovenstående problemfelt ligger dette kandidatspeciale op til at undersøge følgende problemformulering:

Hvilke logikker dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, hvilke konsekvenser har det for udsatte unge i overgangen til voksenlivet og hvordan kan det være med til at forklare at udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere i overgangen til voksenlivet, end deres jævnaldrende?

Til understøttelsen af problemformuleringen arbejders der ud fra arbejdsspørgsmål, som besvares gennem analysedel 1 i dokumentanalysen og i analysedel 2.

Arbejdsspørgsmål 1:

- *En redegørelse for de logikker der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge.*

Arbejdsspørgsmål 2:

- *Hvilke konsekvenser kan de dominerende logikker have for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet?*

2. VIDENSKABELIG STÅSTED

Specialets videnskabsteoretiske ståsted er inspireret af den filosofiske hermeneutik og den metodiske slutningsform induktion.

2.1 DEN FILOSOFISKE HERMENEUTIK

Den filosofiske hermeneutik og hermeneutikken generelt er inspireret af fænomenologien og deler derfor deres fælles interesse inden for menneskets subjektive og intersubjektive væren, dog adskiller den filosofiske hermeneutik fra metodehermeneutikken, fordi metodehermeneutikken er som metode til fortolkning af meningen i menneskelige livsytringer, hvorimod den filosofiske hermeneutik er snarere en filosofi om denne menneskelige ”*væren i verden*” og erkendelsens mulighedsbetingelser (Juul 2012:404). Ifølge Gadamer hænger det sammen med forståelser og fortolkninger, hvor enhver forståelse altid er betinget af en forudgående forståelse (Gilje 2017:135). Det vil sige at det vi har i vores bagage af viden omkring historiske, sociale og kulturelle ligges til vores forforståelse af en given meningsdannelse. Denne meningsdannelse ligger altid forude, og der er fældet domme over et givent fænomen. Forforståelsen beskriver Gadamer som en række fordomme, og uden disse fordomme er der ingen forståelse. Det er igennem forforståelsen, meningsdannelserne og fordommene, vi ser verden. Det vil sige at vores indre briller er farvet af disse 3 elementer. Når vi ser verden, er den farvet af de bagvedliggende forforståelser, meninger og fordomme, men det er også en forudsætning for, at vi kan forstå noget som noget. Det er disse indre briller der bliver kigget med i nærværende speciale, i forhold til min forforståelse af at der ligger noget skjult i det sociale felts praksis. Ifølge Gadamer er vores forforståelse og fordomme et samlet hele. Denne helhed begrebsliggøres som en horisont, vi aldrig kan overskue helt (Gilje 2017:136). Vi kan få et bevidst forhold til dele af helheden, men ikke helheden som sådan. Det gør det ikke muligt at analysere helheden stykke for stykke, derfor må der fokuseres på den givende problemstilling. Det gør at jeg som forsker må tage andre ting for givet. Det er på den måde, at min horisont altså forforståelse og fordomme forandrer sig. Horisonten har ingen fast kerne, men det er horisonten, som bevæger sig med én og inviterer til at gå videre i forståelsen og kalder på en horisontsammensmeltning (Gilje 2017:136).

Det epistemologiske grundlag i den filosofiske hermeneutik er, at forskerne aldrig kan sætte sin egen *væren i verden* i parentes og opnå et sikkert fundament for erkendelsen i de rene fænomener. Den opnåede viden opstår i et dialektisk sammenspil mellem mine fordomme og de nye erfaringer, når de sættes i spil med socialarbejdernes livsverden (Juul 2012:404).

Kandidatspecialet tager afsæt i min forforståelse, hvilket jeg ser som et potentiale, i udfordringen af min forforståelse af det sociale felts praksis i efterværnsindsatserne og i reformen *Børnene Først*.

2.2 INDUKTION

Induktion handler metodisk om en bevægelse fra empiriske iagttagelser til mønstre og begrebsdannelser til eventuelt i sidste ende teori. Dannelsen af teori handler om mætning i disse mønstre og begrebsdannelser, hvor observationerne i de 3 interviews jeg har afholdt, belyser samme problematik, kan dannelsen af ny teori forekomme. Bevægelsen fra konkrete observationer i empirien til generelle mønstre kan være problematiske og belyses som induktionsproblemet. I Specialets kvalitative metode søges det løst men en analytisk generalisering. Det abstrakte begrebmæssige og det empiriske er sjældent adskilt. Induktion som slutningsform hvor bevægelsen går fra iagttagelsen af en række ensartede mønstre, som gentager sig empirisk af en mere generel regelmæssighed. Derfor er slutningsformen ikke logisk gyldig, fordi jeg kan ikke vide om den næste forekomst falder i samme kategori eller bryder mønstret. Denne usikkerhed behandles ved at operere med sandsynligheder. Når induktion benyttes i dette kandidatspeciale er det væsentligt at konklusionerne forholder sig til en betragtning af at kunne sige noget mere generelt af de gennemførte analyser, som kan overføres til det respektive felt inden for udsatte børn og unge. Dog er det formålstjenligt i kodningen af det empiriske materielle, at forsøge at sætte min egen forforståelse i baggrunden og lade empirien tale (Monrad et. al 2018:240).

3. METODE

3.1 DOKUMENTANALYSEN

Dokumentanalysen tager udgangspunkt i Dahler-Larsens metodiske tilgang. Ifølge Dahler-Larsen er det væsentligt at spørge ind til dokumentets forfatterskab, forfatterfunktion, genre og institutionelle kontekst i udarbejdelsen af dokumentanalysen.

Ifølge Dahler-Larsen kan et tilsyneladende trivielt dokument sige meget om, hvordan en institution fungerer. Dokumentet viser ikke blot hvordan institutionerne fungerer, men giver også en fælles

tidsopfattelse i det omgivende samfund. Dokumentet formidler adgang til det historiske eller det social specifikke (Dahler-Larsen 2005:235). Det er derfor væsentligt at identificere forfatteren, som er afsender til dokumentet; når der er tale om en reform, er der snarere tale om en forfatterfunktion, som belyser institutionens virkemidler (Dahler-Larsen 2005:242).

En genre giver en uddybning af hvilke spilleregler der ligger til grund i dokumentets fortolkning og anvendelsesrum. Genren hjælper med at navigere i komplekse verdener af skriftlig kommunikation og symbolsk aktivitet. Når vi først genkender en teksttype, så genkender vi mange ting omkring de institutionelle og sociale kontekster, rollerne der er til rådighed for forfattere og læsere, motiver, ideer, ideologier og det forventede indhold af dokumentet og hvordan det passer ind i vores liv (Dahler-Larsen 2005:243). Genrebestemmelsen giver læseren en forforståelse af hvordan dokumentet skal læses og sættes i perspektiv til sit eget professionelle virke og sit eget liv. Genrebestemmelsen er helt central for dokumentanalysen, fordi valget af genren er sigende for, hvilken samfundsmæssig konstruktionsproces, der er tale om og hvornår noget er så vigtigt, at det skal standardiseres som lov.

Dokumentet skal ses som en objektiv socialvirkelighed. Formelt set er et dokument en nedskreven inskription i sin fysiske form. Denne inskription gør det muligt at fæstne et udtryk for en given beslutning. Dokumentets materielle form hjælper til at afgrænse dokumentet som genstand for en nærmere undersøgelse. Nøglen til at forstå dokumentet i dets sociale form findes i at skabe kontrol over dokumentets materialitet (Dahler-Larsen 2005:244).

3.2 DEN KVALITATIVE FORSKNINGSMETODE

Jeg har valgt at benytte mig af den kvalitative forskningsmetode, fordi jeg ønsker at opnå indsigt i socialarbejdernes livsverden, det vil sige deres dagligdagsverden og erfaringsverden, som de oplever den, forud for enhver form for forklaring, fordi formålet med interviewet er at forstå socialarbejderens væren i verden i arbejdet med udsatte børn og unge (Hansen 2020:181).

3.2.1 CASESTUDIE

Kandidatspecialet udspringer af en interesse i at opnå indsigt i socialarbejderes livsverden og erfaringer i arbejdet med udsatte børn og unge. Den empiriske undersøgelse udføres som et casestudie, hvilket skaber rammerne for den horisontsammensmeltning, som tilstræbes i den

filosofisk hermeneutiske tilgang. Kendetegnet ved et casestudie er, at i selve casebegrebet ligger en implicit forestilling om, at valget af en case repræsenterer en hypotese om, at casen er repræsentativ for en mere generel sammenhæng eller repræsenterer et særligt, et ekstremt eller et unikt fænomen. Casestudiet har sin styrke i at håndtere meget komplekse sammenhænge, hvor der kun benyttes få analyseenheder, hvilket er tilfældet i dette kandidatspeciale, hvor jeg har udvalgt 3 interview personer, som arbejder med udsatte børn og unge. Casestudiet kombinerer oftest flere forskellige typer af data og dataindsamlingsmetoder for at kunne afdække de komplekse sammenhænge. Dette er gjort ved at benytte mig af en dokumentanalyse af reformen *Børnene Først* og empirien fra socialarbejderne (Monrad et al. 2018:100).

Dokument analysen af *Børnene Først*, benyttes til at forstå helheden af de logikker der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, som nuanceres med socialarbejdernes væren i verden. Dette gøres for at forstå helheden af reformen, hvor jeg dernæst dykkede ned i de komplekse sammenhænge, socialarbejderne står med i arbejdet med udsatte unge i overgangen til voksenlivet, hvor der også trækkes på referencer til dokumentanalysen af *Børnene Først*.

Når jeg vil undersøge socialarbejderens livsverden, erfaringer og refleksioner med udsatte børn og unge, så antager jeg at socialarbejderens livsverden repræsenterer en større sammenhæng, end blot et udtryk for en enkeltstående fortælling af en livsverden. Derfor antager jeg at casestudie er en case af en større sammenhæng, til at belyse nuancer af de komplekse forhold og konsekvenser for udsatte unge i overgangen til voksenlivet, ud fra socialarbejderens livsverden.

Da jeg tilstræber at kunne sige noget generelt om socialarbejderens arbejde med udsatte børn og unge i en større sammenhæng, har jeg valgt at benytte den teorigerende strategi, som tager afsæt i empiriske forekomster, som derefter oparbejdes til begreber og dernæst teori og perspektiver. Denne teorigerende strategi hænger sammen med induktion, hvis formål har at udtale noget generelt ud fra de empiriske forekomster i mønstrene og tematikkerne, som oparbejdes til begreber og teoretiske perspektiver ud fra socialarbejderens livsverden (Monrad et al. 2018:152).

3.2.2 DET SEMISTRUKTUREDE INTERVIEW OG INTERVIEW GUIDE

Når der i dette speciale afsøges at komme tættere på socialarbejderens livsverden, har jeg valgt den semistrukturerede interviewform til at belyse de logikker, der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge og konsekvenser heraf, for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Logikkerne kan

være med til at forklare årsagerne til at udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere end deres jævnaldrende.

Interviewene afholdes enkeltvis for at opnå den bedste indsigt i socialarbejderens livsverden, uden påvirkning af andre socialarbejderes livsverden. Udvalgt af at interviewpersoner, som består af socialrådgiver der arbejder med udsatte børn og unge, gør at det kaldes for et eliteinterviews.

Målgruppen for eliteinterviewet er personer med en professionel position, hvor målet er at samle specifikke informationer i det sociale felt i arbejdet med udsatte børn og unge (Hansen 2020:186-187). Den semistruktureret interviewform, minder om en hverdagssamtale (Kvale & Brinkmann 2015:50-52). Denne hverdagssamtale er løst struktureret med meget bredde og åbne spørgsmål. De åbne startspørgsmål kræver ikke involvering af min rolle som interviewer. De indledende spørgsmål jeg har valgt, er en afdækning af deres uddannelsesbaggrund og deres funktion, deres motivation og samt hvilken lovgivning der udmønter sig i deres arbejde (Bilag 2). Interviewguiden er udarbejdet med åbne og direkte spørgsmål, hvor jeg blandet andet spørger ind til; *”Er lovgivningen i overensstemmelse med dit menneskesyn/måde du udøver socialt arbejde på. Eller er der noget der genere dig?”*.

Jeg leder ikke efter et bestemt svar, men jeg søger nuancer af socialarbejderens livsverden i arbejdet med udsatte børn og unge. For at undersøge socialarbejdernes erfarings og livsverden, trækker jeg både på den aktuelle lovgivning, serviceloven, og reformen *Børnene Først*. Dette gør at svarene på spørgsmålene rammesættes af tematikker inden for serviceloven og reformen til både at få en forståelse af den nuværende livsverden i praksis, men også for at få kendskab og forståelse af det, der ikke fungerer og hvilke konsekvenser det kan medføre for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Jeg spørger blandt andet ind til:

”Hvad tænker du årsagen er til, at så mange unge har det svært i overgangen til voksenlivet?” (Bilag 2).

Dette spørgsmål belyses at min undren til reformen *Børnene Først* til at forstå, hvorfor der er så mange udsatte unge, der har det svært i overgangen til voksenlivet.

4.2.3 ADGANG OG UDVÆLGELSE AF INTERVIEW PERSONER

Jeg valgte randomiseret at kontakte 3 kommunale familieafdelinger. Jeg skrev kort om speciales formål og hvad jeg overordnet gerne vil snakke med informanterne om (Bilag 1). Jeg fik kun et svar retur, hvor lederen af unge afdelingen beklager, men at de ansatte ikke har mulighed for at deltage til interviews.

Derfor rakte jeg ud i mit private netværk, hvor jeg blev anbefalet at tilmelde mig en Facebook-gruppe, hvor socialarbejdere inden for børne-unge området, sparrer og vidensdeler med hinanden. Jeg lagde et opslag ud, hvorefter der gik relativt kort tid før den første interviewperson havde meldt sig. Da specialet har en formålsbestemt strategi, er interviewpersonerne udvalgt iforhold til hvorvidt deres arbejdsopgaver var relevante til at kunne give en forståelse af efterværnsindsatserne, lovgivningen og menneskesynet i praksis, og derfor bliver de repræsentative ind i forståelsen af forskningsspørgsmålet. Det vil sige at interviewpersonerne skal bidrage med deres oplevelser, opfattelser og forståelseshorisonter af det bestemte fænomen, jeg forsøger at afdække, som danner grundlaget for dette speciale (Hansen 2020:199).

3.2.4 PRÆSENTATION AF INTERVIEWPERSONERNE

De socialarbejder jeg har valgt at interviewe er alle uddannet socialrådgiver og arbejder med udsatte børn og unge i målgruppen fra 13 til 23 år, det vil sige arbejdet med udsatte unge foregår både før overgangen til voksenlivet og i overgangen. Socialarbejderne arbejder med vurderingen af en efterværnsindsats og håndteringen af en efterværnsindsats. I analyserne henvises der til interviewene med interview 1, 2 eller 3.

I det første interview arbejder socialarbejderen på et opholdssted for udsatte unge i alderen fra 13 til 23 år. Der arbejder hun både som socialrådgiver og pædagog. Hun har en baggrund inden for kriminalforsorgen og har en Master i *Udsatte børn og unge*. Dette interview blev afholdt under en telefon samtale.

Socialarbejderen i andet interview arbejder i den kommunale familieafdeling under Unge Teamet. Hun arbejder med udsatte børn og unge i alderen 13-23 år. Dette interview blev afholdt ved fysisk tilstedeværelse.

I det tredje interview arbejder socialarbejderen i den kommunale familie afdeling under Unge afdelingen. Han arbejder ligeledes med udsatte børn, unge og voksne i alderen fra 13 til 30 år. Dette interview blev afholdt i et møde på Teams.

3.2.5 UDFØRELSEN AF INTERVIEWS

Interviewet fremstår som en interpersonel situation, hvor interviewer og informanten mødes om et emne af fælles interesse. Denne samtale er oftest den mest engagerede fase for en

forskningsundersøgelse, da den personlige kontakt til feltet og interviewpersonernes indsigter i den levede verden gør denne proces både berigende og spændende (Kvale & Brinkmann 2015:177).

De første minutter af et interview er alt afgørende for, at interviewpersoner har en klar forståelse af interviewet, før de giver sig selv lov til at tale frit om deres erfaringsverden og oplevelser i praksis. Derfor introducerede jeg interviewet med en kort briefing med gennemgang af de overordnede temaer. Derefter beskrev jeg hvordan den indsamlede empiri skulle bruges til at belyse problemstillingerne, at deres deltagelse selvfølgelig var frivillig samt at den transkriberede empiri ville blive anonymiseret. Derefter gav de samtykke til deltagelse i interviewet. På den måde skabtes der en god og åben kontakt fra start.

Min rolle som interviewer var selvfølgelig at gennemgå den udarbejdede interviewguide, men også rollen som aktiv lytter til deres udsagn. Jeg viste interesse for udsagnene i form af uddybende og afklarende spørgsmål og derved opstod der en forståelse og respekt for hvad den interviewede sagde. Dette gør, ifølge Kvale og Brinkmann, at situationen for begge parter bliver mere afslappet i den ellers ”kunstige ramme” (Kvale & Brinkmann 2015:183). Disse uddybende spørgsmål hører under den semistrukturerede form, hvor temaerne for interviewet er faste, mens de uddybende spørgsmål kan give en større og mere nuanceret forståelse af socialarbejdernes livsverden.

Varigheden af interviewene strakte sig over henholdsvis 60 min., 27 min. og 35 min.

Afslutningsvis takkede jeg dem for deres deltagelse, hvorefter de alle udtrykte at de var glade for at kunne bidrage til en større forståelse af deres livsverden.

3.2.6 ÅBEN KODNING

Den åbne kodning handler om at generere koder ud fra empiriske data, som i dette kandidatspeciale er dokumentet i reformen *Børnene Først* og i de transkriberede interviews. Den åbne kodning handler om at lade empirien tale, ved at forsøge at sætte sin egen teoretiske og empiriske forforståelse i baggrunden. Det kan i praksis aldrig lade sig gennemføre fuldstændigt, da virkeligheden ikke præsenterer sig objektivt for os, men det bør stadigvæk være ideelt at prøve at tilstræbe sig objektivitet ved den åbne kodning af de empiriske data.

Kodningen foregår helt konkret ved at knytte et stykke tekst til koder, som refererer til indholdet af tekststykket og knytter dette til et begreb. Således brydes teksten op i mindre komponenter og gør det muligt at forbinde, sammenligne og kategorisere tekststykkerne i forhold til hinanden (Hansen

2020:220). Eksempelvis førte kodningen af reformen *Børnene Først* til koderne ”udsatte unge” og ”mest udsatte unge”, som knyttes til begrebet ”udsatte unge vs. mest udsatte unge”. Disse koder gjorde det muligt at forbinde og derefter sammenligne de to grupper af udsatte, til at skabe en forståelse af, at der omtales flere grupperinger af udsathed i reformen *Børnene Først*. Dette begreb fortæller om forskellige grader af udsathed, hvormed de kan sammenlignes ved at den ene gruppe klarer sig bedre end den anden. Endvidere sammenlignes de udsatte med deres jævnaldrende, og fælles for dem er, at de alle sammen kan tilbydes en efterværnsindsats, hvis der vurderes behov for dette.

Den åbne kodning vil være styret af forskningsspørgsmålet, som også har været målet for udarbejdelsen af interviewguiden og for selve interviewet. Dermed har forskningsspørgsmålet stor indflydelse på, hvad der bliver talt om i interviewet. Den åbne kodning er særlig brugbar til at sikre målingsvaliditet, idet denne kodning gør det muligt at indfange både kendte og ukendte nuancer ved et fænomen (Hansen 2020:220-221).

Et memonotat vil ofte være et centralt hjælpemiddel, som kort beskriver overvejelser og valg ved dataindsamlingen, kodningen og den videre analyse, når jeg benytter mig af den induktive analysestrategi, hvor bevægelsen går fra tekstnære åbne koder til abstrakte og teoretiske koder, som kan ske gennem overvejelser og refleksioner i memoer. Dette vil samtidigt øge muligheden for at dokumentere denne ellers svært dokumenterbare del af kvalitative analyser (Bilag 3) (Hansen 2020:223).

3.3 ETISKE OVERVEJELSER

Anonymisering er central i den etiske, kvalitative forskning. Registreringen og behandlingen af følsomme data skelner mellem anonymisering og pseudonymisering. Anonymisering ses i at informanterne fra interviews ikke kan genkendes eller spores, heller ikke af forskeren.

Pseudonymisering er når informanterne ikke kan genkendes i analyserne og den bearbejdede empiri, men er kendt af forskeren. I dette kvalitative interview er det ikke muligt at sikre anonymisering, da jeg kobler empirien til socialarbejderne. Dette betyder at anonymiseringen af socialarbejderne ikke er total. Derfor vil jeg forsøge at leve op til pseudonymisering, hvor socialarbejderne ikke kan identificeres igennem analyserne og den empiriske data (Bengtsson 2020:195). Dette sker allerede i den transkriberende fase, hvor socialarbejderne identificeres som Interviewperson 1, 2 og 3.

Facebookgruppen, hvor jeg fandt interviewpersonerne, er heller ikke benævnt, da der på den måde vil kunne identificeres, hvem jeg har benyttet som informanter. Dette har jeg valgt fordi denne identifikation kan invadere informanternes privatliv. Denne form for anonymisering fjerner fokus fra den enkelte person og ser i stedet for informationerne fra socialarbejderne som værende det vigtige, for at kunne opnå denne generaliserede viden, som specialet skal bruge til udarbejdelsen af analysen (Bengtsson 2020:195-196).

Den gode forskningsetik handler også om, at de interviewedes deltagelse sker på et informeret grundlag. Det er derfor vigtigt at den information, der gives før deltagelse til en undersøgelse, er så transparent som muligt. Derfor er det afgørende at informere deltagerne i undersøgelsen så detaljeret som muligt, i forbindelse med formidling af formålet for undersøgelsen, om den enkelte deltagers form for deltagelse, om deltagernes anonymisering og om i hvilket format og hvordan man forestiller sig, at afrapporteringen vil foregå, inden man beder personen om frivillig deltagelse (Carlsen 2018:265). Jeg valgte derfor indledningsvist at beskrive hvad jeg ville undersøge og hvorfor jeg ville undersøge det samt hvad deres svar kunne bidrage til i forbindelse med specialet. Dernæst beskrev jeg samtykke og GDPR reglerne, som er i overensstemmelse med AAU's retningslinjer (AAU 2022), hvorefter jeg adspurgte informanterne om de kunne give samtykke til dette. (Bilag 2).

3.4 KVALITETSSIKRING

I følgende afsnit vil jeg redegøre for den videnskabelige kvalitet og dermed kvaliteten i specialet. Det er væsentlig allerede inden tilvirkningen af den empiriske data, at reflektere ind i hvordan man kan styrke specialets kvalitet. Kriterier for videnskabelig kvalitet ses i validitet og reliabilitet.

3.4.1 VALIDITET/GYLDIGHED & RELIABILITET/PÅLIDELIGHED

Validiteten handler grundlæggende om, hvorvidt man undersøger problemstillingen, som specialet handler om. Validitet beskriver overensstemmelsen mellem den empiriske data og det fænomen, den empiriske data skal beskrive, det vil sige: Er den empiriske data relevant for problemformuleringen? Sandhedsværdien ligger i validitetens spørgsmål om hvorledes der er sammenhæng mellem problemformuleringen, datatilvirkningen og det teoretiske grundlag, som er afledt af problemfeltet og problemformuleringen. Konkret handler validiteten om at opsætte sin problemstilling til noget konkret, man kan undersøge (Monrad et. Al 2018:299-301). Validiteten

sikres igennem den kvalitative metode i interviewguiden, som har overordnede temaer, der sikrer at socialarbejderne taler inden for rammen, her om de udsatte unge i overgangen til voksenlivet, og den åbne kodning til at sikre målingsvaliditet, som gør det muligt at indfange ukendte nuancer af et fænomen.

Derudover handler kvalitetssikring om reliabilitet. Reliabilitet er nøjagtighed og præcision i undersøgelsen. Derfor er der i specialet skabt gennemsigtighed ved hjælp af redegørelser for til- og fravalg, analysestrategier, kodninger af de empiriske data og en litteraturliste. Hvilket alt sammen er med til at skabe gennemsigtighed for andres mulighed for at gennemskue fremgangsmåden i specialet. Nøjagtigheden i specialet søges afdækket ved at foretage en systematisk og grundig kodning af empirien over flere gange. Socialarbejderne fra det sociale felt arbejder med udsatte børn og unge i forskellige rammer, det vil sige i to kommuner og på et opholdssted. Det har selvfølgelig givet en variation af svarene i dataindsamlingen. Da jeg har benyttet mig af den samme interviewguide til alle interviews, sikres reliabiliteten gennem den metodiske induktion, hvor slutningsformen er at kunne sige noget generelt om fænomenet, der undersøges (Monrad et al. 2018:302-303). Dette gøres igennem den åbne kodning af mønstre og tematikker, hvilket står tydeligt for mig, men kan skabe ugenomsigtighed for læsere, fordi det kan være svært at gennemskue relevansen af kodningen og mønstrene til analysetemaer. Dog er reformen *Børnene Først* kun en aftaletekst, der skal igennem politiske forhandlinger, hvilket kan byde på ændringer og tilpasninger. Endvidere er efterværnsindsatsen ikke tilstrækkeligt belyst i reformen endnu, da belysningen gennem de politiske forhandlinger og forskning fra VIVE og Ankestyrelsen først skal indgå deri. Dette kandidatspeciale tager udgangspunkt i et øjebliksbilledet af socialarbejdernes livsverden.

4. ANALYSESTRATEGI

Analysestrategien handler om at organisere og manipulere data, så de kan indgå i slutninger (Monrad et al 2018:145). Analysestrategien afspejler en tydeliggørelse af de metodiske fremgangsmåder og valg. Således vil problemformuleringen, empirien og begreberne samles til at skabe en forståelse og mening, til at komme til en øget forforståelse for reformen *Børnene Først* og af de logikker der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, deres konsekvenser og forklaringer heraf. Med afsæt i min egen forforståelse og med udgangspunkt i problemfeltet, søges der svar på følgende problemformulering:

Hvilke logikker dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, hvilke konsekvenser har de for udsatte unge i overgangen til voksenlivet og hvordan kan det være med til at forklare at udsatte unge klare sig væsentligt dårligere i overgangen til voksenlivet end deres jævnaldrende?

Analyse del 1 består af dokumentanalysen af reformen *Børnene Først*, med udgangspunkt i Dahler-Larsens teoretiske tilgang, hvor der forsøges at afdække det manifeste og latente indhold, samt identifikation af forfatterfunktion, genre og institution. Dette gøres for at skabe en forståelsesramme af reformen *Børnene Først* og de dominerende logikker, som nuanceres med socialarbejderens praksis. Dokumentanalysen vil blive brugt i sammenhæng med de kvalitative ekspertinterviews for at understøtte sammenhængene til reformen *Børnene Først*, og derved skabe en større detaljeringsgrad, hvilket også vil være med til at højne validiteten i specialets undersøgelse. De logikker der dominerer i reformen *Børnene Først* og ekspertinterviews kodes igennem den åbne kodning til at belyse tematikker og mønstre i empirien. Disse mønstre og tematikker som fremgår af den åbne kodning, knyttes til sidst til den velfærdspolitiske analyse, perspektiver på menneskesyn, barnets tarv, og Bourdieus symbolske vold.

Analysedel 2 tager afsæt i at belyse konsekvenserne for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet, som er udledt af de dominerende logikker i arbejdet med udsatte børn og unge med udgangspunkt i de afholdte ekspertinterviews. Efter endt transkribering af ekspertinterviewene og med udgangspunkt i problemformuleringen og den åbne kodning, identificeres mønstre og tematikker på konsekvenserne for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Disse mønstre og tematikker kobles til teoretiske begreber og perspektiver. De teoretiske begreber og perspektiver består henholdsvis af Michael Lipskys afværgemekanismer og af Pierre Bourdieus Doxa og Habitus, social, økonomiske og kulturelle kapitaler og perspektiver på den historiske udvikling af børnesynet.

Analysestrategien vil afspejle den valgte kvalitative metode og slutningsformen induktion, ved at kunne sige noget generelt om de tematikker, der optræder i arbejdet med udsatte børn og unge, både i reformen *Børnene Først* og i det sociale arbejdes praksis.

Analysestrategien vil også afspejle det hermeneutiske videnskabelige ståsted som indebærer den hermeneutiske cirkel, hvor min forforståelse afløses af en ny forforståelse, der igen afløses af en ny. Problemfeltet og min forforståelse afløses af en ny forståelse gennem den åbne kodning til

dokumentanalysen af de dominerende logikker, som igen åbner for en ny forståelse af konsekvenserne for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Til sidst fører analysen til forklaringer på hvorfor udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere end deres jævnaldrende i overgangen til voksenlivet.

Der arbejdes således teorigenerende, gennem tolkning af mønstrene og tematikkerne fra reformen *Børnene Først* og det empirien fra ekspertinterviews med afsæt i empiriske forekomster som oparbejdes til teorier, begreber og perspektiver. Formålet har at genere ny teoretisk viden (Monrad et. al 2018:152). Den nye teoretiske viden sikres ved brug af den metodiske slutningsform induktion. Denne slutningsform tager afsæt i en række ensartede mønstre, der gentager sig empirisk, hvor formålet er at kunne sige noget generelt om de dominerende logikker og nuancerne heri, konsekvenser og forklaringer som kan overføres til det respektive område inden for udsatte børn og unge (Monrad et al 2018:17).

6. ANALYSEDEL 1 - DOKUMENTANALYSE AF REFORMEN *BØRNENE FØRST*

Dokumentanalysen af reformen *Børnene Først* og den indsamlede empiri skaber grobund i mit eget erkendelsesapparat, til at kunne forstå hvilke dominerende logikker der er på spil i reformen *Børnene Først* og i praksis i arbejdet med udsatte børn og unge i overgangen til voksenlivet.

Reformen *Børnene Først* er udgivet af Social-og Ældreministeriet maj 2021. Den daværende regering, Socialdemokratiet og aftalepartierne Enhedslisten, Radikale Venstre, SF, Alternativet, Venstre, Konservative, Liberal Alliance, Dansk Folkeparti og Kristendemokraterne blev i maj 2021 enige om aftaleteksten til reformen *Børnene Først* (Social-og Ældreministeriet 2021:1). Det vil sige at dokumentet har en institution som forfatterfunktion. Dette gør at der sker en tydelig markering af, at dokumentet har det organisatoriske ansvar og ikke det personlige ansvar. Det vil sige at ansvaret ligger hos socialarbejderne, der skal udføre reformen i deres arbejde med udsatte unge.

Reformen *Børnene først* er udgivet af Social og Ældreministeriet. Det vil sige at dokumentet ikke kun er udstedt i institutionens navn, men at det markeres også med institutionens vilje. I dette tilfælde er det ikke kun forfatterne, der skal gøres ansvarlige for at dokumentet overholdes, der ligger implicit også en ”vilje”, hvilket vil sige at det gælder alle der arbejder med udsatte børn og unge, både socialarbejderne og lederne i det kommunale regi. Ifølge Dahler -Larsen ses denne forfatterfunktion blandt andet i beslutningsreferater og politiske erklæringer, og i denne

forfatterfunktion forventes det som nævnt tidligere ,at institutionen forpligter sig på en bestemt måde og samtidigt forventes der at disse udmeldinger fastholdes i efterfølgende beslutninger og handlinger (Dahler-Larsen 2005:242). Derfor kan reformen *Børnene Først* kategoriseres som et politisk manifest. Reformen er ikke standardiseret som lov, men skal efter politiske forhandlinger benyttes til en revidering af den nuværende lovgivning i serviceloven.

Reformen *Børnene Først* er en objektiviseret social virkelighed, som formelt set er en inskription i fysisk form. Inskriptionen gjorde det muligt for den daværende regering og aftalepartierne at fæstne et udtryk for en beslutning gennem den objektiviserede sociale virkelighed (Dahler-Larsen 2005:243).

6.1 BUDSKABET

I Budskabet i reformen *Børnene Først* vil den daværende regering og aftalepartierne sikre at:

”Vi som samfund lever op til vores oprindelige og helt grundlæggende intention bag anbringelsen: At skabe forudsætningerne for et godt liv for barnet trods social uretfærdighed fra start” (Social-og Ældreministeriet 2021:22).

For at leve op til den helt grundlæggende intention bag anbringelsen, vurderer den daværende regering og aftalepartierne, at der skal hjælpes flere at de mest udsatte børn og unge og de skal hjælpes tidligere og bedre, end vi gør i dag. Den forbyggende hjælp vil de holde fast i, men der ytres behov for at samfundet tidligere hjælpe de mest udsatte børn og unge, og bedre (Social-og Ældreministeriet 2021:1).

Det manifeste forhold sker i ændringen af fokus på de mest udsatte børn og unge, hvor hensigten igennem Reformen *Børnene Først* er at:

”Vi sikrer de mest udsatte børn i Danmark. Hvis forældre ikke kan varetage omsorgen, kræver det, at vi styrker indsatsen for de mest udsatte børn, der i dag hjælpes alt for sent og for dårligt. Flere børn og unge skal have den rette hjælp og for de mest udsatte et nyt hjem, og de skal have den tidligere end i dag” (Social-og Ældreministeriet 2021:2).

Dette indikere at vi, som civilsamfund, skal hjælpe børnene solidarisk i vores samfund. Den tidligere og rette hjælp skal ses både i lyset af en tidligere anbringelse og af at de udsatte børn skal have den rette hjælp. Hvilket viser at der tales om 2 spor i reformen *Børnene Først*. Det ene spor er for de mest udsatte som skal hjælpes tidligere i form af en anbringelse, og det andet spor er for de udsatte børn som ikke anbringes, men skal have den rette hjælp. Dette peger i retningen af en efterværnsindsats, hvor de to spor begge peger på den samme efterværnsindsats. Denne indsats gives for at give de udsatte unge et mindre kaotisk skifte i overgangen til voksenlivet. Det latente forhold som ligger heri er, at det er de mest udsatte unge der snubler i dørtærsklen til voksenlivet, som ikke får rodfæste i voksenlivet med job, uddannelse, bolig og relationer.

De mest dominerende logikker ses i den tidlige indsats, som fører til det gode liv. Denne observerede sociale virkelighed ses afslutningsvist i reformen:

”Vi som samfund lever op til vores oprindelige og helt grundlæggende intention bag anbringelsen”

(Social-og Ældreministeriet 2021:22).

Den grundlæggende intention bag en anbringelse er at skabe forudsætningerne for det gode liv for udsatte børn og unge.

Det kan derimod antages at den sene indsats, det vil sige at anbringelsen sker for sent, fører til det dårlige liv, og derved snubler de mest udsatte unge i dørtærsklen mellem barndommen og voksenlivet. Dette kan udledes i den eksisterende forskning, at der er langt færre udsatte unge som er i beskæftigelse blandt de sent anbragte (Social-og Indenrigsministeriet 2020:1).

Efter den induktive kodning af empirien i aftaleteksten og den indsamlede empiri af socialarbejdernes praksis, fremstår det meget tydeligt at der forekommer 2 centrale dominerende logikker i arbejdet med udsatte unge.

Begge centrale dominerende logikker gennemgås af flere tematikker, som til sidst skaber et mønster for logikken fra start til slut:

Tematikkerne i den første dominerende logik ses i tematikker som indikerer logikkens forudsætning for det gode liv: Reformen *Børnene Først* skelner mellem tidlig og sen indsats, hvor den *tidlige indsats*, som skal ses i lyset af en anbringelse, er den *rigtige hjælp* for barnet. Det er gennem barnets tarv, som er rettigheder, gennem barnets stemme, barnets behov og et tidssvarende børnesyn, der

igennem hjælp og støtte i overgangen til voksenlivet fører til *det gode liv*. Det gode liv ses som en selvstændig tilværelse med uddannelse, job, bolig og stærke relationer.

Den anden dominerende logik i *Børnene Først* ses i tematikkerne som viser logikkens italesættelse af det dårlige liv. Reformen *Børnene Først* skelner mellem tidlige og sene indsats, og her ligger den anden centrale dominerende logik i dens modsætning, hvor den *sene indsats* i form af en sen anbringelse, definerer de udsatte unge som de *mest udsatte unge*, som havende *behov for netværk og gode relationer*. De mest udsatte unge fremstår med *usikre livsvilkår*, hvilket fører til at de snubler over dørtærsklen mellem barndommen og voksenlivet, hvilket vil sige at de ikke rodfæstes i voksenlivet med uddannelse, job, bolig og stærke relationer, og dermed viser *det dårlige liv*, hvorved de forbliver uproduktive.

6.2 DEN TIDLIGE ANBRINGELSE

Den tidligere indsats og forudsætningen for det gode liv, kan ses i argumentationen i *Børnene Først*:

”At alle børn har ret til en god start på livet (...)” *Børns mistrivsel skal opdages og tages hånd om så hurtigt så muligt, så vi kan sætte ind med de rigtige indsats, før problemerne vokser sig for store og barndommen er gået*” (Social-og Ældreministeriet 2021:1).

Den tidlige indsats henviser til at samfundet skal være bedre til at gribe tidligere ind, og i det ligger der også at det tidligere skal opdages, når børn omsorgsvigtes i hjemmet. Logikken i den tidlige indsats ligger også i at forældre, der får anbragt deres barn, skal hjælpes bedre og tidligere for netop at støtte forældrene så de kan spille en god rolle i barnets liv (Social-og Ældreministeriet 2021:1-5).

Den rette hjælp og den tidlige indsats skal ses som et værn for at forbygge yderligere omsorgssvigt og sikre stabilitet i de udsatte børn og unges liv. Dette vil reformen sikre ud fra den eksisterende lovgivning i serviceloven, som udspringer af *Barnets reform*, hvis intention er at sikre barnet både en tidlig og tilstrækkelig indsats, som udføres ved at vægte *barnets tarv* over hensynet til forældrenes rettigheder, hvilket skal indskræpes i *Børnene Først*. Derfor kan en anbringelse være den nødvendige indsats til at forebygge mistrivsel, og en anbringelse kan dermed være den rettidige indsats (Social-og Ældreministeriet 2021:5). Ved den rette hjælp gives der også mulighed for at træffe afgørelse om en anbringelse før barnet er født, det vil sige, at en anbringelse kan planlægges i god tid, i stedet for at det foregår akut på fødegangen. Dette indgreb gør det muligt for

socialarbejderne at finde den rigtige plejefamilie til barnet, så barnet får en tryk og stabil start på livet samt for at undgå at barnet får unødvendige skift og minimere antallet af skift. Samtidigt ønsker man at skabe trykhed hos de udsatte børns biologiske ophav, hvilket viser at hjælpen også skal tilgodese de udsatte børns forældre, så de bedre kan spille en positiv rolle i barnets liv (Social- og Ældreministeriet 2021:7). Argumentationen for tidlige og tilstrækkelige indsats skal belyses i en børnefaglig undersøgelse, hvilket en socialarbejder pointerer, er et øjebliksbillede af et udsat barn.

”Det man skal huske er, at hver gang man læser en statusskrivelse eller handleplan eller noget som helst andet dokument på en unge eller et barn, så er det et her og nu billede og det er subjektivt som ind i fanden, fordi det er den socialrådgiver der har skrevet det den dag og i den givne kontekst. Der er alt for lidt fokus på dokumentationsarbejdet i forhold til udsatte børn og unge”

(Interview 1).

Når den tidlige indsats skal forebygge yderligere omsorgssvigt, og barnets tarv skal belyses igennem den børnefaglige undersøgelse, leder det op til Marit Skivenes argumentation om at barnets tarv er tvetydigt. Tvetydigheden belyses af Mnookin og Szweds erklæring om at: *”Fejlen er, at det, der er bedst for ethvert barn og børn generelt, ofte er ubestemmeligt og spekulativt og kræver et meget individualiseret valg mellem alternativer”* (Egne oversættelser) (Skivenes 2011:339). Denne kritik af brugen af barnets tarv bunder i at det bliver en rettesnor og vejledning for beslutningstagerne. Grunden til at barnets tarv benyttes i reformen, er fordi det er et af hovedprincipperne i FN’s Børnekonvention fra 1989. Det benyttes som standard i lovgivninger der vedrører børn og unge, fordi FN’s børnekonvention foreskriver, at uanset om lovgivningen udføres i det offentlige eller private, så skal barnets tarv være det primære hensyn.

I sin nuværende tilstand giver dette princip kun lidt vejledning til beslutningstagerne, der skal træffe beslutninger som påvirker både børn og forældres liv. Dette indebærer at beslutningstagerne burde have et betydeligt spillerum til at udøve skønnet af barnets tarv, med for- og imod argumenter og overvejelser, når der træffes en beslutning om barnets tarv, som påvirker børnene og forældrenes liv. Det udgør et potentielt betydeligt problem for ikke kun de børn og forældre, som berøres af beslutningen, men også for lovgivningens princip og reglen (Skivenes 2011:339).

De omdiskuterede dilemmaer i barnets tarv er, hvilke hensyn der anses som vigtige, og er beslutningerne baseret på rationelle ræsonnementer eller en subjektiv formodning? Hvilket ledes af det omdiskuterede beslutningsgrundlag omkring det normative spørgsmål:

”At bestemme barnets tarv handler om at kunne forudsige resultater og konsekvenser, som er svære at estimere” (Egne oversættelser) (Skivenes 2011:340).

Dette involverer at der skal træffes normative beslutninger om, hvad der er godt og rigtigt for et barn og dets forældre. Hvad der anses for at være til barnets bedste varierer på tværs af kulturer, religioner, lande og også landsdele, fordi der er flere konkurrerende og legitime måder at opdrage et barn på. Alle demokratiske lande beskytter forældrenes ret til at definere, hvad et godt liv er for dem og deres børn. Myndighederne griber kun ind hvis forældrene bryder juridiske normer vedrørende behandling af børn i tilfælde af børnemishandling, derefter anvendes princippet af barnets tarv i beslutningen af at gribe ind.

Men det spillerum der er for beslutningstagerne er forskelligt fra land til land på mindst 3 måder;

1. Lovgivningen der giver instruktioner om hvad de skal overveje, men lader beslutningstagerne vurdere virkningen heraf.
2. Lovgivningen giver instruktioner ud over brugen af princippet om barnets tarv.
3. Lovgivningen som instruerer beslutningstagerne til kraftigt at understrege bestemte værdier og bekymringer (Skivenes 2011: 339-342).

Reformen Børnene Først har ikke indarbejdet rammebestemmelser omkring barnets tarv, udover barnets behov og det tidssvarende børnesyn, som viser takter til forståelsen af at vægte barnets tarv over forældrenes. Hvis man går tilbage til Barnets reform, bliver Barnets bedste henvist til de vigtige principper i FN's konvention om barnets rettigheder, hvilket ikke definerer rettesnoeren for vurderingen af barnets tarv (Socialstyrelsen 2011:13).

Dette viser at det er op til socialarbejderne at vurdere og forudsige resultater og konsekvenser for barnet, når barnets tarv skal være det primære hensyn der skal belyses, hvilket gør det svært at spørge om hvilke konsekvenser det ville have medført, hvis barnet fortsat boede hos sine forældre.

Denne tidligere anbringelseslogik kan argumenteres ud fra i den eksisterende forskning i velfærdsanalysen. Analysen konkluderer at børn, der er anbragt fra de er 0-2 år klarer sig bedre på en række parametre end de børn som anbringes senere. Den tidlige anbringelse viser at 52 % af de unge voksne har grundskolen som højst fuldført uddannelse og 14 % har en videregående

uddannelse og 21% af de tidligere anbragte, er der 21% af de tidligere og tidlige anbragte børn som har kontanthjælp som den væsentlige indkomstkilde (Social-og Indenrigsministeriet 2020:1- 4).

6.3 BARNETS TARV

I overstående afsnit vises der at barnets tarv belyses igennem barnets rettigheder, behov og et tidssvarende børnesyn. I den nye *Barnets lov* i reformen *Børnene Først*, ønskede den daværende regering og aftalepartierne et tidssvarende børnesyn, som skal sikre at børn ses i deres egen ret og får flere rettigheder, som skal have en større betydning i sagshandlingen. Udsatte børn og unges retssikkerhed prioriteres, når der er vigtige beslutninger der skal træffes, i den løbende kontakt og tilsyn med anbragte børn, hvilket styrkes ved at give barnet stemme i sin egen sag, så barnets perspektiv altid er i fokus og styrende, både i udredningen af barnets behov, indsatser og opfølgning på trivsel og udvikling. *Barnets lov* vil anerkende børn i deres egen ret og som selvstændige individer med egen stemme (Social-og Ældreministeriet 2021:10).

Dog skal Barnets stemme og de dertilhørende rettigheder ses som barnets ønsker :

”De skal indgå som en central del af det samlede, fagligt velunderbyggede, beslutningsgrundlag. Det skal fortsat være de voksnes ansvar at sikre, at børnene får den nødvendige støtte til at udøve deres rettigheder” (Social-og Ældreministeriet 2021:11).

Til trods for at barnets stemme skal tages alvorligt, og barnets perspektiv skal indgå og belyses i en udredning af barnet behov, skal stemmen ses som barnets ønsker, som ikke må ansvarliggøres, da det er de voksnes ansvar, så har den daværende regering og aftalepartierne en klar holdning til hvad barnets behov og rettigheder er, nemlig at alle børn har ret til at vokse op i en tryk og kærlig familie (Social-og Ældreministeriet 2021:2). Hvilket vil sige at barnet ikke har mulighed for at ytre ønske om ikke at blive anbragt, hvis dette er socialarbejderens skøn og vurdering af barnets tarv, og anbringelsen er dermed socialarbejderens ansvar. Barnets tarv belyses også igennem barnets behov, som indføres som princip i *Barnets lov*:

”Om færrest muligt voksne myndigheds personer omkring barnet, så barnet og familien, så vidt muligt møder kendte ansigter i behandlingen af deres sag” (Social-og Ældreministeriet 2021:8).

Derfor skal stabilitet foregå hele vejen rundt om de udsatte børn og unge, for at sikre at den tidlige indsats og rette hjælp får den tilsigtede forudsætning for det gode liv for de udsatte børn og unge. Hvilket understøttes i reformen:

”Alle børn og familier med særlige behov skal have den rette hjælp og støtte i tide” (...) ”Barnets lov skal sikre en mere helhedsorienteret og målrettet indsats, både til socialt udsatte børn og til børn og familier, der har brug for hjælp pga. af en funktionsnedsættelse hos barnet. Derfor samles alle støttebestemmelserne målrettet børn og unge i Barnets lov” (Social-og Ældreministeriet 2021:10).

Den rette hjælp skal ses dels i en tidlig målrettet indsats og igennem stabilitet både gennem den tidlige anbringelse og gennem kontinuitet i sagsbehandlingen, som indikerer et værn mod omsorgssvigt, ved forebyggelse af omsorgssvigt. Den tidlige og rette hjælp skal være både til socialt udsatte børn og til børn med funktionsnedsættelse, som har et særligt behov for hjælp og støtte. Barnets tarv belyses ikke før en anbringelse, barnets behov for stabilitet belyses i en anbringelse. Intet af ovenstående gør mig klogere på hvordan barnets tarv egentlig defineres.

6.4 DET GODE LIV

I italesættelsen for den grundlæggende intention bag en anbringelsen, som ses i det gode liv, hvor de udsatte unge skal have rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Italesættelsen ligger i formålsparagrafferne i serviceloven, som har til sigte at børn og unge kan opnå samme muligheder for kontinuitet i deres opvækst, personlige udvikling, sundhed, skolegang og forberedelse til et selvstændigt voksen liv, som deres jævnaldrende (Retsinformation 2022). Det vil sige at det gode liv ligger i et selvstændigt voksenliv med uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Endvidere italesættes der i reformen Børnene Først:

”At det betaler sig at investere i mennesker. For det enkelte barn, der får en tryk start og kærlig opvækst, for familierne, der får den hjælp, de har brug for, og for samfundet” (Social-og Ældreministeriet 2021:1).

Det gode liv og det at det betaler sig at investere i mennesket, indikerer at det hviler på det økonomisk kalkulerede menneskesyn: *Homo faber economicus*, der er på spil i reformen *Børnene Først*, antager at et menneske rationelt kan tilrettelægge mål, forudsætninger og processer i eget liv. Hvor mennesket dermed også kan gennemskue hvordan disse mål og forudsætninger kan optimeres, som det forudsættes i den politiske ideologi om det gode liv. *Homo faber economicus* er drevet frem af en særlig økonomisk viden og rationalitet som er optaget af, hvordan mennesket kan være eller udvikle sig til at blive en økonomisk gevinst for samfundet. Dette skal ses i betragtningen af forudsætningen for, at vi i fremtiden kan bevare det velfærdssamfund, som vi kender til i dag. Ideen om det produktive menneske skelner mellem det gode og det dårlige liv. Det gode liv hæfter sig ved det produktive menneske, som bidrager til samfundet økonomisk og som ikke koster mere for samfundet end der er indbetalt via skatten. Det dårlige liv hæfter sig ved det uproduktive menneske, som ikke er en økonomisk gevinst for samfundet (Nissen et. al 2018:55-59).

I dette menneskesyn er formålet at de udsatte unge skal udvikle sig til at klare sig selv og ikke være en byrde for samfundet, fordi den økonomiske viden og rationalitet hersker i denne forståelse af at være et menneske. For at de udsatte unge skal blive en ressource for sig selv og samfundet, får de hjælp til at tilrettelægge mål, forudsætninger og processer igennem handleplaner med fokus på uddannelse, job, bolig og stærke relationer. I reformen *Børnene Først*, vil den daværende regering og aftalepartierne nytænke disse handleplaner. Handleplanen skal erstattes både af en ny, målrettet plan *Barnets plan*, og et selvstændigt ungekapitel, hvor den unge i højere grad selv skal være med til at fastsætte målene for indsatsen, hvor den daværende regering og aftalepartierne vil vende handleplanerne på hovedet:

”Så den i stedet for at fokusere på barnet eller den unge som problemet tager udgangspunkt i barnet eller den unges egne ønske og drømme for fremtiden” (Social-og Ældreministeriet 2021:18).

Ungekapitlet er ikke defineret i reformen endnu, dog skal der være en kobling mellem bestemmelserne i barnets plan og indeholde et krav om at planen for de unge, der er fyldt 16 år, skal udarbejdes konkrete mål for deres overgang til voksenlivet, med fokus på uddannelse og beskæftigelse (Social-og Ældreministeriet 2021:18-21). Det vil sige at i stedet for at have fokus på hvor langt fra den udsatte unge er for at lykkes, til udgangspunktet i planen er at det er de unges egne ønsker og drømme der skal fokuseres på i målene, dog med konkrete mål for uddannelse og job. Dette viser en særlig måde at håndtere selvbestemmelsen på i en særlig kontekst for magt.

Ifølge Bourdieu ses der her den symbolske vold. Magten, som er pakket ind i bløde værdier som støtte, omsorg eller, som kan fremstå som, den rigtige viden. Den symbolske vold beskrives som den udøvende magt, som får de udsatte unge til velvilligt at bøje sig for en magt, som de ikke selv føler som magt. Ungekapitlet fremstår som legitimt, fordi det bygger på de bedste intentioner om den unges egne ønsker og drømme, som på ingen måde ligner voldshandlinger, men den symbolske vold ligger i at det synes urimeligt og selvmodsigende at ungekapitlet i reformen bygger på de unges egne ønsker og drømme til fremtiden, mens fokuset ligger på at skabe mål i deres overgang til voksenlivet, med fokus på uddannelse og job, som i øvrigt ligger i reformens bestemmelser, som socialarbejdernes faglige viden på området (Bourdieu & Wacquant 1996:151-152) (Järvinen et al. 2015:17).

Drømmene hos socialarbejderne ses som det, der skal motivere de udsatte unge til at udvikle sig:

”Vi må gå med de drømme der er, når de er der. Og vi må selvfølgelig være med til at de skal være realistiske, men vi skal ikke slå dem ihjel, fordi hvis vi ikke har drømme, så har vi ingenting. Altså det er jo de færreste af os der er blevet til det vi antog, vi ville blive til, fra en eller anden blå bog i 10 klasse fra en efterskole” (Interview 1).

Socialarbejderne i det sociale felt er enige i, at udgangspunktet for udarbejdelsen af planen i ungekapitlet er fin, dog understreges det at planen skal være fleksibel på de unges præmisser, som er præmissen for de unges ønsker og drømme, og som kan ændre sig i takt med hvad der optager dem, her og nu. Dette indikerer at der her er tale om det potentielle menneskesyn, hvor der ligger en grundantagelse i socialpolitikken om, at mennesket er i stand til at påvirke egne livsvilkår, som er evnen til at kunne forestille sig tingene anderledes og at kunne flytte sig for at kunne realisere denne forestilling. I det potentielle menneskesyn forventes det at udsatte unge kan overskride deres eksisterende virkelighed, på trods af funktionsnedsættelser, handicap, sociale problemer og andre livsomstændigheder (Nissen et al 2018:125). Dette peger tilbage til reformen Børnene Først:

”At skabe forudsætningen for et godt liv for barnet trods social uretfærdighed fra start” (Social-og Ældreministeriet 2020:1).

Dette viser at selvom de udsatte unge har oplevet social uretfærdighed fra start og derefter er blevet anbragt, så forventes det at de kan overskride deres eksisterende virkelighed. Selve ideen om det potentielle menneskesyn fremføres som en naturlig drift i mennesket til at være produktiv. Denne drift og troen på det potentielle menneske synes at være en forudsætning for at arbejde med udsatte børn og unge (Nissen et al. 2018:127).

I ovenstående citat taler socialarbejderen ind i at det er i kraft af drømmene de udsatte unge kan realisere deres mål, hvor de udsatte unges drømme ses som den naturlige drift til at føre mennesket i retningen til et selvstændigt liv, med uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Troen på den udsatte, potentielle unge er forudsætningen for at kunne komme nærmere målet. For hvis de ikke tror på dem, så ”slår vi” dem ihjel, eller i hvert fald den politiske målsætning om det produktive menneskesyn ihjel. Adspurgte hvad socialarbejderne tænker det gode liv er for udsatte unge, så er nøgleordene:

”Alle unge, alle mennesker, også de udsatte unge, har lyst til at bidrage med noget, ved at være en del af samfundet og være en del af et fællesskab, Det tror jeg for alle er et helt grundinstinkt i os allesammen, det har vi allesammen lyst til, også de udsatte unge” (Interview 1).

Dette påpeger den naturlige drift, der ligger i forståelse af det potentielle menneske, at lysten til at bidrage til samfundet er noget alle mennesker har en naturlig lyst til, også de udsatte unge, uanset social uretfærdighed fra start. Det gode livs forudsætning ses både igennem den symbolske vold og gennem drømmen som motivation for at bryde med eksisterende virkeligheder.

6.5 DET DÅRLIGE LIV

Reformen *Børnene Først*, taler ind i at:

”Vi vil hjælpe flere af de mest udsatte børn og unge tidligere og bedre end i dag. Der er rigtig mange familier, der får den forebyggende hjælp. Den hjælp skal vi holde fast i, men der er behov for at vi bliver langt bedre til at hjælpe de mest udsatte børn” (...) *”For at vi sikrer de mest udsatte børn i Danmark, hvis forældre ikke kan varetage omsorgen, kræver det, at vi styrker indsatsen for de mest udsatte børn, der i dag hjælpes for sent og for dårligt. Flere børn og unge skal have den*

rette hjælp og for de mest udsatte et nyt hjem, og de skal have den tidligere end i dag". (Social-og Ældreministeriet 2021:1-5).

Børnene Først viser at vi som solidarisk samfund skal blive bedre til at hjælpe de mest udsatte børn. De skal hjælpes tidligere end i dag, fordi den hjælp de har fået for nuværende både er for sen og for dårlig. Disse indikatorer argumenteres der for i den eksisterende forskning i den politiske velfærdsanalyse, hvor den sene anbringelse fører til manglende rodfæste i uddannelse og job. Ifølge den politiske velfærdsanalyse sker den sene anbringelse af børn fra 5 år og fremefter. Disse børn bliver primært anbragt på en døgninstitution eller på et opholdssted. De anbringes fordi de har nogle udfordringer, der har vist sig adfærdsmæssigt. Logikkens forudsætning ligger ligeledes til grund i forklaringen og vurderingen af barnets tarv, hvis man havde valgt at anbringe barnet før, havde det måske ikke givet de adfærdsmæssige udfordringer, som barnet også står med i dag; de er således blevet dobbelt udsatte.

Tendenserne i den velfærdspolitiske analyse viser at udsatte børn og unge som bliver anbragt i en sen alder, klarer sig dårligere på en række parametre. Af de udsatte unge som bliver anbragt i alderen 15 til 17 år, har 63 % af dem grundskolen som den højeste gennemførte uddannelse som 25-29 årige, hvorimod de jævnaldrende ikke tidligere anbragte unge, har kun 16 % grundskolen som den højeste gennemførte uddannelse. Af de udsatte unge som blev anbragt først gang som 12-17 årige har blot 7 % gennemført en videregående uddannelse. Af de udsatte unge som blev anbragt første gang i alderen fra 15 til 17 år er 25 % af dem kontanthjælpsmodtagere. De udsatte unge som er blevet anbragt i en sen alder, er oftere dømt for kriminalitet end de udsatte unge som er blevet anbragt tidligt i deres barndom. Andelen af udsatte unge, som er modtagere af en førtidspension som 25-29 årige, ses der 10 % af de sent anbragte børn i alderen fra 12 til 17 år. Dog bør indtænkes at nogle børn bliver anbragt pga. et handicap (Social-og indenrigsministeriet 2020:1-5).

Den sene anbringelses logik skal ses i at nogle forældre har så svært ved at klare forælderrollen, at de giver barnet en start på livet, som er præget af voldsom omsorgssvigt, med alt for store konsekvenser for barnet. Allerede under graviditeten vurderes forældre af sundheds- og eller socialfagligt personale (Social-og Ældreministeriet 2021:5). Hvis personalet så vurderer at de ikke kan drage omsorg for deres barn, skal barnet bortadopteres straks efter fødslen, og ikke anbringes midlertidige steder.

Det ovenstående citat definerer også at der er tale om flere forskellige former for udsathed.

Reformen *Børnene Først* belyser 3 former for udsathed.

De børn og unge, der har brug for en forebyggende indsats, har jeg valgt at kalde *de relativt lidt udsatte*. De defineres i praksis som: ”*Børn og unge med angstproblematikker i grundskolen*” (Interview 3). De har oftest forældre med ressourcer og langt bedre vilkår end de udsatte og mest udsatte børn og unge.

De børn der bliver anbragt tidligt i deres liv i alderen 0-5 år kan anskues at være *de udsatte børn*. De børn og unge der anbringes sent i deres liv, i alderen fra de er 5 år og opefter, anskues at være *de mest udsatte børn og unge*.

Disse 3 former for udsathed, sammenlignes i øvrigt i den politiske velfærdsanalyse, til trods for at socialarbejderne fra praksis vurderer at:

”*De kommer ikke af det samme og de har ikke det samme med sig*” (Interview 1).

Det eneste de udsatte og deres jævnaldrende har til fælles er, at de har samme alder og er alle inden for de samme lovbestemmelser i serviceloven. Konsekvenserne af sammenligningen belyses i analysedel 2.

6.6 NETVÆRK OG GODE VARIGE RELATIONER

I afsnittet om barnets tarv, belyses barnets behov, som må anskues at være en del af ville barnets bedste og hensynet heri.

Reformen *Børnene Først*, viser at barnet og den unge har behov for relationer og et godt læringsmiljø, også hos de udsatte børn og unge som er anbragt på en institution.

Barnet og den unge har behov for gode relationer i form af netværk og igennem familierelationer:

”*Alle mennesker har brug for nogen, som holder af én. Nogle, man kan regne med er der, når man har behov for det*” (...) ”*fordi anbragte børn har brug for gode og varige relationer, både til omsorgspersoner i deres hverdag og til familie og netværk*” (Social-og Ældreministeriet 2021:12-15).

Barnets lov som præciserer barnets rettigheder, skal sikre at de udsatte børn får adgang til kærlighed om omsorg fra relationer, også uden for anbringelsesstedet. I reformen beskrives dette tiltag som en venskabsfamilie. Den frivillige venskabsfamilie findes gennem civilsamfundet, hvor civilsamfundsorganisationer forpligtes til at sikre screening, matchproces og vejledning af de frivillige venskabsfamilier, som åbner deres hjem for et anbragt barn (Social-og Ældreministeriet 2021:12) De øvrige relationer skal ses igennem familie, hvor der både kan være tale om et støttesamvær med barnets forældre samt skabe og bevare relationer til søskende og bedsteforældre, hvor det understøttes ved at bedsteforældre ofte også kan spille både en god og vigtigt rolle i barnets liv (Social-og Ældreministeriet 2021:16-17). Reformen *Børnene Først*, understreger at:

”Alle udsatte børn og unge anbragt på en institution skal have ret til et tilbud om en venskabsfamilie, som de selv vælger, enten i familien eller netværket, eller som findes i civilsamfundet. Kommunerne får pligt til at sørge for dette tilbud til alle anbragte børn og unge på en institution, der ønsker det og er i stand til at tage imod det” (Social-og Ældreministeriet 2021:12).

Dog forudsætter det tydeligt, at socialarbejderne skønsmæssig skal vurdere, hvilken rolle forældrene kan spille for barnet (Social-og Ældreministeriet 2021:15). Hvor det må antages at hvis forældrene vurderes til ikke at kunne have en positiv rolle i barnets liv, er en venskabsfamilie det rette tilbud for barnet.

Det ovenstående citat handler om at alle mennesker har brug for nogle der holder af dem, og at udsatte børn og unge også skal have adgang til kærlighed og omsorg, der hvor det føles rigtigt og ikke hvor det er et job. Dette inddrager frivillighedslogikkerne på interaktionens grundlag, at omsorgen i mødet med et andet menneske finder sin form og indhold. Indsatsen over for en udsat ung er ikke orienteret mod en organisations forsøg på standardisering, abstraktion og udvikling af metoder, men derimod efter, hvad der synes at fungere på netop dette mødes unikke betingelser (La Cour 2014:80). Tilbuddet om en venskabsfamilie som den daværende regering og aftalepartierne taler ind, er det elskende og omsorgsfulde menneskesyn: *Homo faber amans* og det netværkende menneskesyn. Hvis mennesket mister kærlighedssproget, vil man forsøge at gendanne det tabte og i

denne proces kan reformen Børnene Først forsøge at gennemtvinge et harmonisk liv, igennem de rationelle argumenter, som fremføres i *Barnets lov*:

”Alle mennesker har brug for nogen, som holder af én. Nogle, man kan regne med er der, når man har behov for det” (...) ”fordi anbragte børn har brug for gode og varige relationer både til omsorgspersoner i deres hverdag og til familie og netværk” (Social-og Ældreministeriet 2021:12-15).

Igennem disse politiske bestemmelser og processer søges der efter at reparere det elskende og omsorgsfulde menneske, men i grunden kan det forværre et dybere liggende kulturelt problem, hvor menneskets følelsesmæssige liv fortrænges og indlemmes i en nytteorienteret og kalkulerede form, som kan føre til at mennesket mister forbindelsen til, eller kommer i tvivl om, sin egen menneskelighed og derved kan lide, både fysisk og psykisk. (Nissen et al. 2018:70).

Endvidere knytter barnets behov sig til det netværkende menneskesyn. Det menneskelige sociale netværk bliver typisk set som et almenmenneskeligt aspekt for det gode liv, hvilket handler om forestillingen om at det gode liv er kendetegnet ved, at mennesket indgår i sociale netværk og fællesskaber, fordi det sociale netværk kan skabe trivsel, ved at modvirke ensomhedsfølelse. I det sociale arbejdet er perspektivet tæt knyttet til ideen om *homo faber socius*, det sociale og socialiserede menneske, som er afhængig af sine relationer og forbindelser til andre mennesker. Ideen er også tæt knyttet til *homo faber amans*. Mennesker, som ikke har sociale netværk, vurderes problematiske, fordi der opstår en normativ vurdering af at disse mennesker bør indgå i nye sociale netværk (Nissen et al. 2010:105-106). I denne vægtning af netværk, hvor der er fokus på om netværket er problematisk eller ej, vurderes der på selve indholdet i det sociale netværk frem for forbindelsen. I det sociale felt bruges netværk til at sikre barnets trivsel og sociale mobilitet (Nissen et al. 2018:109).

I den politiske målsætning, som knytter sig an til *homo faber economicus* kan det menneskelige sprog og det menneskelige behov for netværk, som er orienteret mod at skabe og vedligeholde nære relationer, blive udgrænset og have svære vilkår inden for menneskesynet *homo faber amans*, fordi reformen *Børnene Først* forsøger at gendanne den tabte menneskelighed ved at tilbyde venskabsfamilier uden for institutionen, i håbet om at der findes gode og varige relationer. Målet med tiltaget er forudsætning for det gode liv med rodfæste i stærke relationer, hvilket fremstår som

en nytteorienteret og kalkulerede form, som er et mål for det selvstændige voksenliv, så man kan blive en ressource for sig selv, andre og for samfundet. Det elskende og omsorgsfulde menneskesyn går ikke ind for denne nytteorientering og kalkulerede form, da relationer er en følelse af gensidighed og respekt for den andens frihed, som ligger til grund for kærlighedens sprog.

6.7 USIKRE LIVSVILKÅR FOR DE MEST UDSATTE BØRN OG UNGE

Reformen *Børnene Først* peger på flere forskellige usikre livsvilkår for de mest udsatte børn og unge, som er sent anbragte. Den daværende regering og aftalepartierne fremhæver at et anbragt barn eller ung har mange usikre faktorer i sit liv. De mest omvæltende livsvilkår er når deres bopæl skifter eller de voksne omkring barnet skiftes ud (Social-og Ældreministeriet 2021:7).

De mest udsatte børn og unge oplever mange skift i deres barndom, det kan være fra anbragt hos en plejefamilie og derefter anbragt på en institution, fordi det ikke gik hos plejefamilien. Disse skift gør at barnet eller den unge får sværere og sværere ved at knytte sig til nye omsorgspersoner. I disse skift ligger der oftest også skift af skole, nye lærer og klassekammerater, som i mellemprioriteten af disse skift også oftest er skolepauser (Social-og Ældreministeriet 2021:7). Disse skift gør at den daværende regering og aftalepartierne mener at ”*Børn ikke skal være kasterbolde*” (Social-og Ældreministeriet 2021:7). Med disse skift oplever mange af de mest udsatte børn og unge også konflikter mellem de voksne, som skal træffe de store beslutninger i deres liv (Social og ældreministeriet 2021:-8) Derfor vil den daværende regering og aftalepartierne sikre at kvaliteten i plejefamilierne skal være i orden og at plejefamilierne skal være klædt godt nok på til opgaven, til at tage vare på en omsorgssvigtet barn eller ung, fordi de ikke skal gå med en knude i maven og bekymre sig om:

”Hvorvidt de nu også kan blive boende der, hvor de føler sig hjemme. Derfor skal anbringelser overgå til at være ”permanente”, hvis barnet tilknytning til sin plejefamilie over tid er blevet så stærkt at det er bedst for barnet at blive der” (Social-og Ældreministeriet 2021:8).

Endvidere vil de i reformen forpligte plejefamilier, døgninstitutioner og opholdssteder til at understøtte børns læring, som bygger på et godt læringsmiljø for de mest udsatte, hvor de bor, hvilket argumenteres for er et afgørende element i forhold til at styrke anbragte børn og unges læring (Social og Ældreministeriet 2021:15). Socialarbejderne fortæller at den almene folkeskole

oftest er utilstrækkelig for udsatte børn og unge, fordi de ikke har almindelige opvækstvilkår; det er i skoleregi, de mest udsatte unge har massive problemer og vanskeligheder, og derved får svært ved at skabe sociale relationer. Socialarbejderen udtaler:

”De fleste af os er jo blevet proppet ind i en given folkeskoleklasse og deraf får vi venner og det er oftest de venner vi socialiseres ind i den type fællesskaber resten af livet (...) så hvis man hiver de udsatte børn og unge ud af folkeskolen, så hiver man også de sociale kompetencer væk fra de børn og unge, og der giver man ikke de lige muligheder for at tilegne sig både faglig og sociale kompetencer og relationer ” (Interview 1).

Med de usikre vilkår for de mest udsatte børn og unge, er aftalepartierne enige om at *”Vi skylder de udsatte børn at tage os bedre af dem, når de bliver anbragt uden for hjemmet. Ellers oplever de et dobbeltsvigt”* (Social-og Ældreministeriet 2021:15). Med dette dobbeltsvigt, antages det at de mest udsatte børn og unge, der er blevet svigtet af deres forældre, ikke også skal opleve svigt fra samfundets side, fordi så lever vi som samfund ikke op til den oprindelige og helt grundlæggende intention bag anbringelsen, nemlig at skabe forudsætningerne for et godt liv (Social-og Ældreministeriet 2021:1). Når samfundet ikke lever op til den oprindelige og helt grundlæggende intention bag anbringelsen, så tabes der for mange anbragte unge i overgangen til voksenlivet, hvilket betyder at for få unge får en ungdomsuddannelse og de er overrepræsenteret i hjemløsestatistikkerne (Social- og Ældreministeriet 2021:22).

Det uproduktive menneske skal ses i sammenhæng med det produktive menneske *homo faber economicus*, hvor viden og det økonomiske rationale præsenterer både forudsætningerne for det gode og for det dårlige liv. Det dårlige liv hæfter sig ved det uproduktive menneskesyn. Denne stærke økonomiske rationalitet som styrer dette produktive menneskesyn hænger ligeledes sammen med forestillingen om omkostningsberegning, hvor man kan spørge sig selv om, om det kan svare sig at investere i mennesker som ikke udgør en økonomisk gevinst for samfundet? Svaret er at vi skal huske: *”At det betaler sig at investere i mennesker. For det enkelte barn, der får en tryk start og kærlig opvækst, for familierne der får den hjælp der er brug for, og for samfundet”* (Social- og Ældreministeriet 2021:1). I denne antagelse fra reformen *Børnene Først*, ligger der også en forventning om at de mest udsatte unge kan blive en økonomisk gevinst for samfundet, med rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Socialarbejderne er delvist uenige i dette, da

forventningen til de mest udsatte unge, i overgangen til voksenlivet med en efterværnsindsats, får uddannelse, job, bolig og stærke relationer allerede ved udgangen af deres 22. år.

Socialarbejderne mener at når de mest udsatte unge har så usikre livsvilkår, må vi ændre forventningerne til dem.

”Nogle gange må vi som samfund acceptere at de altså ikke er en ressource, nogle gange er vi faktisk bare nederen, nogle gange er vi faktisk bare en belastning for alle andre” (interview 1).

Når vi allesammen er en belastning for andre, er når vi bliver sygemeldte og får depressioner, og det er vi når vi er udsatte børn og unge i en periode i vores liv. Sådan er der perioder, hvor vi er det modsatte af at være en økonomisk ressource for samfundet.

”Fordi du skal nok få tid til at give igen, du er kun 17 år, du har de næste 50-60-70 år til at give tilbage til det samfund” (Interview 1).

I citatet efterlyses der en større accept fra samfundets side, af at de mest udsatte unge er mennesker, som har brug for det samme som alle andre, men de er bare længere tid om det.

I det sociale arbejdes praksis bliver de mest udsatte unge sammenlignet med en 18-årig, som har boet i en harmonisk familie hele sit liv, hvor den 18-årige langt fra er klar til at vælte ud i samfundet, hvilket man ligeledes er langt fra, når man er socialt udsat og socialarbejderne antyder vigtigheden af, at samfundet ikke giver op. Socialarbejderne kommer med et eksempel på hvordan hun udgør en økonomisk gevinst for samfundet og hvordan de uproduktive kan bidrage med noget andet end job:

”Hvis jeg kan gøre en virkelig fredelig kontanthjælpsmodtager ud af ham, så har jeg også bidraget til at samfundet har fået noget. Fordi hvis han ikke begynder at sælge coke eller hvis han ikke slår den første sagsbehandler ned, der siger nej (...) så er det også et mål at sørge for at han er glad for et eller andet i sit liv, men lad os da sørge for at han bliver glad mens han er det og han ikke bliver dyrere for samfundet end højst nødvendigt (...) det bliver ikke en ungdomsuddannelse eller et ordinært arbejde, det bliver på offentlig forsørgelse, så han kan gøre noget godt og være en del af nogle andre fællesskaber, han kunne blive frivillig i bokseklubben” (Interview 1).

Her kalder socialarbejderne på det potentielle menneskesyn, hvor mennesket både kan blive en ressource for samfundet, og hvis mennesket ikke kan blive en ressource for samfundet, så kan den udsatte unge gøre noget godt for andre, og derved bidrage med noget andet, ved at indgå som frivillig i en bokseklub.

Både reformen *Børnene Først* og socialarbejderne henviser til det potentielle menneskesyn, hvor antagelsen ligger i at mennesket *kan* overskride deres eksisterende virkeligheder på trods af funktionsnedsættelser, handicap, sociale problemer og andre livsomstændigheder, eksempelvis omsorgssvigt og anbringelser (Nissen et al. 2018:125). Dette understreges i reformen *Børnene Først*, ved at skabe forudsætningerne for et godt liv for barnet trods social uretfærdighed fra starten af (Social-og Ældreministeriet 2021:1). Den sociale uretfærdighed fra start skal ses i omsorgssvigt, anbringelser, sociale problemer, funktionsnedsættelser osv. I det sociale arbejdes praksis arbejdes der på at få de udsatte unge fra passiv til aktiv, ved at tro på det potentielle menneske i dem, hvor omsorg, støtte, handleplaner og handleplansmål er en væsentlig forudsætning for at det kan lykkes. Dog synes forudsætningerne for det potentielle menneske at have svære kår, når der arbejdes med de mest udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Her peger socialarbejderne på at tiden spiller en væsentlig faktor for at opnå disse kompetencer inden for det gode liv, som ligger i uddannelse, job, bolig og stærke relationer samt hvordan den økonomiske gevinst for samfundet kan forstås. Socialarbejderne savner mere elasticitet i synet på det potentielle menneskesyn, og henviser til det positive verbum at mennesket *kan* overskride sin egen eksisterende virkelighed, fordi det at være en gevinst for samfundet, har flere facetter end blot at komme i uddannelse eller i beskæftigelse. Socialarbejderne efterlyser civilsamfundets ressourcer, fordi hvis den udsatte unge ikke kan overskride sig egen eksisterende virkelighed og vil være på offentlig forsørgelse hele livet, handler det ifølge socialarbejderen om at mennesket er glad og har nogle gode interesser, som eksempelvis kunne være som frivillig i en bokseklub. Her mener socialarbejderen at hun har bidraget og været en økonomisk gevinst for samfundet, ved at den mest udsatte unge ikke bliver dyrere i systemet, ved at sørge for at den udsatte unge gør noget godt for sig selv og for andre i hans frivillige deltagelse i bokseklubben. Derved bidrager han også til samfundet, men på en anden måde end ved at sørge for at bidrage til velfærdsstatens eksistens for nuværende, men på sigt kan frivilligheden bidrage til relationer og netværk som kan bringe ham tættere på arbejdsmarkedet. Troen på det potentielle menneske, som kan overskride eksisterende virkeligheder, synes at være en forudsætning for at bedrive socialt arbejde i dag med udsatte børn og unge. (Nissen et al. 2018:

127). Forudsætningerne for det gode liv udspringer af det potentielle menneske, hvor særligt de udsatte unge er i stand til at påvirke egne livsvilkår rationelt og derved bliver et produktivt menneske, med hjælp og støtte fra socialarbejderne. Men hvis de udsatte unge ikke har evnen til at kunne forestille sig at tingene kan blive anderledes og evnen til at kunne realisere denne forestilling, så fastholdes udsatte unge i overgangen til voksenlivet som uproduktive og med det dårlige liv.

6.8 DELKONLUSSION

Kandidatspecialet har i første analysedel haft fokus på at skabe en forståelse af de dominerende logikker som indikeres i *Børnene Først* i arbejdet med udsatte børn og unge.

For at forstå *Børnene Først* på et dybere niveau, er forfatterfunktionen, genren, de dominerende logikker belyst gennem både *Børnene Først* og det empiriske materiale fra socialarbejdernes praksis. Dette giver en større forståelse af arbejdet med udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Til besvarelse af analyse del 1, benyttes arbejdsspørgsmål 1: *En redegørelse for de logikker der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge.*

Det manifesterede forhold i reformen *Børnene Først* ses i at den daværende regering og aftalepartierne vil sikre tidligere og bedre hjælp for de mest udsatte børn og unge som dermed indikerer det latente forhold, i og med at det er de mest udsatte unge, som snubler over dørtærsklen til voksenlivet, hvilket præciserer at der er tale om flere forskellige grupper af udsatte børn og unge: *De relativt lidt udsatte, de udsatte og de mest udsatte børn og unge.* Fælles for de forskellige grupperinger af udsatte børn og unge er, at de sammenlignes med deres jævnaldrende, som ikke tidligere har været anbragt, og de udsatte og de mest udsatte sammenlignes også med hinanden.

De dominerende logikker i reformen *Børnene Først*, redegør for, at det er den tidlige anbringelse, som fører til anbringelsens grundlæggende forudsætninger, som er det gode liv med rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer. En anden logik, der dominerer det sociale felt skal ses i den tidlige anbringelses modsætning, nemlig den sene anbringelse, som ikke fører til anbringelsens grundlæggende forudsætning, hvor den udsatte unge i overgangen til voksenlivet ikke får rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer.

Den tidlige anbringelseslogik peger på at jo tidligere der sættes ind med den rette indsats, som i dette tilfælde er en anbringelse, jo bedre forudsætninger for det gode liv, flere af de udsatte unge

klarer sig bedre med afslutning af grundskolen, flere tager en ungdomsuddannelse, flere tager en videregående uddannelse og færre er på offentlig forsørgelse end de mest udsatte unge i voksenlivet.

I den tidlige indsats bliver udsatte børn primært anbragt hos en plejefamilie, fordi forældrene har nogle udfordringer. Anbringelsen sker for at forbygge yderligere omsorgssvigt for det udsatte barn og sikre stabile vilkår både i plejefamilien, i den biologiske familie og i sagsbehandlingen. Barnets tarv prioriteres igennem barnets rettigheder og barnets stemme, dog er barnets tarv afhængig af socialarbejderens rationelle ræsonnementer subjektive skøn og vurdering af hvad der er hensigtsmæssigt at lægge vægt på i en børnefaglig undersøgelse, da der ikke findes en vejledning eller rettesnor til vurderingen af barnets tarv.

Derfor skal barnet ses i sin egen ret og stemme som et selvstændigt individ og igennem støtte og hjælp bidrage til handleplanerne, hvor fokus dels er på de udsatte unges ønsker og drømme for fremtiden og dels igennem konkrete mål som uddannelse og beskæftigelse. Her kommer den symbolske vold til syne, fordi de unges ønsker og drømme måske har sit fokus i undvigelse af nye nederlag og øgede krav.

I den grundlæggende intention bag den tidlige anbringelse ses forudsætningerne for det gode liv. Det gode liv ses i den politiske ideologi om det produktive menneske *homo faber economicus*. Et menneske, der rationelt kan tilrettelægge mål, forudsætninger og processer i eget liv og dermed også kan gennemskue, hvordan dette kan optimeres. Hvilket de udsatte unge får hjælp både før og i overgangen til voksenlivet, så forudsætningen er, at de bliver uafhængige af offentlige ydelser. Denne hjælp skal ses igennem det potentielle menneskesyn, hvis forudsætning er at et menneske kan overskride sin egen eksisterende virkelighed, på trods af social uretfærdighed fra starten. Dog savner socialarbejderen det positive verbum kan, i dette menneskesyn, fordi der er nogle udsatte der ikke kan overskride sin egen virkelighed, men vigtigheden og væsentligheden er at de kan bidrage med noget andet, end den ordinære beskæftigelse, ved bla. at være frivillig i den lokale bokseklub.

Den sene anbringelses logik peger på at jo senere der sættes ind med den rette indsats, som er en anbringelse, jo dårligere er forudsætningerne har det gode liv, for de mest udsatte unge i overgangen til voksenlivet, hvor mange oftest kun har grundskolen som den højeste afsluttede

skolegang, færre tager en ungdomsuddannelse eller videregående uddannelse og flere er på offentlig forsørgelse. I den sene indsats bliver udsatte børn og unge oftest anbragt på en institution, fordi de udsatte selv har nogle udfordringer, og derfor, ifølge Børnene Først, er mere udsatte end hvis de var blevet anbragt tidligere. Den daværende regering og aftalepartierne er enige om at de mest udsatte skal hjælpes tidligere og bedre end i dag, både igennem en anbringelse tidligere, de skal have stabilitet og kontinuitet i deres anbringelse og i sagsbehandlingen. De mest udsatte børn og unge har været kastebolde i systemet og disse skift har sat barrierer op hos de mest udsatte unge, hvilket skal forsøges repareret i civilsamfund, med stærke relationer, f.eks. i en venskabsfamilie. Da de mest udsatte unge oftest ikke har ressourcestærke forældre, som kan spille en positiv rolle i deres liv, og fordi det netværkende menneske får et skjold, som modvirker ensomhed og giver ressourcer, hvilket understreger både det elskende og omsorgsfulde menneskesyn samt det netværkende menneskesyn. Reformen *Børnene Først* belyser at de mest udsatte unge har usikre vilkår og disse usikre vilkår ses i for mange skift og skolemæssige udfordringer. Disse usikre vilkår og dobbeltsvigtet skaber forudsætningerne for det dårlige liv, hvor anbringelsens intention har den stik modsatte effekt, nemlig at skabe forudsætningerne for det dårlige liv og deri også skabelsen af det uproduktive menneske, som regeringen og aftalepartierne vil gøre op med, fordi alt for mange af de mest udsatte unge snubler i overgangen til voksenlivet og ikke får fodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer, og bliver afhængige af de offentlige ydelser i deres voksenliv.

7. ANALYSEDEL 2

Analyse del 1 havde sit fokus på den tidlige og sene anbringelse, i analysedel 2 er fokuset på efterværnsindsatsen. Efterværnsindsatsen er målrettet 2 grupper af udsatte unge; unge som har været anbragt op til deres 18. år og unge som har haft tilknyttet en støttekontaktperson inden de fyldte 18 år (Socialstyrelsen 2019:5-11).

Denne analysedel tager sit udgangspunkt i arbejdsspørgsmålet: *Hvilke konsekvenser kan de logikker der dominere i arbejdet med udsatte børn og unge, have for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet?*

Til besvarelse af arbejdsspørgsmålet anvendes indikatorerne fra de logikker, der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge fra dokumentanalysen af reformen *Børnene Først* samt empirien fra socialarbejderne fra praksis.

7.1 TRE FORMER FOR UDSATHED

På baggrund af dokumentanalysen af de logikker, der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge dannes indikatorer på, at der skal ses nærmere på de 3 grupperinger af udsathed, der er på spil i reformen *Børnene Først*. I dokumentanalysen udspringer der: *De relativt lidt udsatte børn og unge, de udsatte børn og unge og de mest udsatte børn og unge, samt de jævnaldrende unge*, som ikke har været anbragt. I gennemgangen af mønstrene og tematikker fra den åbne kodning anvendes begreberne: ”*Udsatte unge vs. mest udsatte unge*” og ”*jævnaldrende vs. udsatte unge*”.

De udsatte unge der har særlig behov for en efterværnsindsats, kan ansues at ses som værende opdelt i 3 kategorier. Den første kategori er *de relativt lidt udsatte børn og unge*, fremstår til at have haft bedre vilkår end de andre; de har forældre med ressourcer, deres særlige behov for hjælp bunder oftest ud i angstproblematikker i grundskolen og de er mere modtagelige overfor en efterværnsindsats end de udsatte og mest udsatte unge. De har ikke tidligere været anbragt uden for hjemmet. Der tilbydes en forlængelse af deres forbyggende foranstaltning inden det 18. år, som oftest er en støttekontaktperson, som er med til at forebygge at de bliver mere udsatte, og kommer til udtryk i reformen *Børnene Først*:

”*Der er i dag rigtig mange familier, der får forebyggende hjælp. Den hjælp skal vi holde fast i, men der er behov for, at vi bliver langt bedre til at hjælpe de mest udsatte børn*” (Social-og Ældreministeriet 2021:1).

Den anden kategori er *de udsatte børn og unge*. De klarer sig bedre end de mest udsatte unge, de har større chancer for at få rodfæste i uddannelse og job, og derved være uafhængige af sociale ydelser, fordi de blev anbragt tidligt i deres liv. De udsatte børn og unge har meget til fælles med *de mest udsatte børn og unge*, forskelligheden ligger i, hvornår deres anbringelse har fundet sted. Den tredje kategori er *de mest udsatte unge*, som klarer sig væsentlige dårligere end de udsatte børn og unge, fordi de er blevet anbragt sent i deres liv. De har resourcesvage forældre og kæmper med den sociale arv. De opdages og hjælpes, ifølge *Børnene Først*, alt for sent og for dårligt (Social-og

Ældreministeriet 2020:1) og har ifølge den velfærdspolitiske analyse sværere ved at få rodfæste i uddannelse og beskæftigelse og bliver derved afhængige af sociale ydelser (Social-og indenrigsministeriet 2020:4-5). Udover den sene anbringelse har de *mest udsatte børn og unge* noget andet tilfælles med de *udsatte børn og unge*. En ting der fremkommer meget tydelig i empirien er deres vilkår.

”De har ikke lige vilkår, lige som alle andre børn. De kommer ikke af det samme og har ikke det samme med sig” (Interview 1).

Dette påpeger at de ikke har de samme forudsætninger som deres jævnaldrende, hvilket også påpeges i empirien, hvor socialarbejderen fra praksis udtaler:

”De har brug for det samme som alle andre, de tager bare længere tid om det” (Interview 1).

Grunden til at de vurderer at de tager længere tid er fordi socialarbejderen skal vurdere de udsatte og de særligt udsatte børn og unge op imod normalsystemet og at de typisk er 1-2 år bagud i forhold til deres jævnaldrende. Pga. deres livsomstændigheder og deres udviklingsmæssige standpunkt er de 16 år i udvikling, når de fylder 18 år, og har derfor rent kognitivt brug for hjælp til en masse ting. Når de udsatte og mest udsatte børn og unge hele tiden skal vurderes op mod normal systemet, fremkommer der en masse refleksioner fra socialarbejderen fra praksis.

”Det er de færreste normale 18 årige, som flytter hjemmefra og som bliver forladt af deres mor og far” (Interview 1).

Dette citat peger på at der er behov for meget mere end det de udsatte og mest udsatte unge får, når de skal måles op med normalsystemet, fordi de skal give slip på deres ”institutionsforældre”, hvilket deres jævnaldrende ikke skal og at mange anbragte både tidligt som sent, oftest går med et negativt selvbillede af deres egen identiteten:

”Jeg er jo et plejebarn” (...) Hvor prognosen for dem og deres identitet, er dårligere for dem end det er for de andre unge, der ikke har været anbragt” (Interview 3).

Undersøgelsen fra 2019 af *Tidligere anbragtes oplevelser af at høre til*, fremhæver at udsatte unge grundet deres anbringelse, skiller sig ud fra de jævnaldrende unge, fordi de udsatte skal navigere inden for rammen af hvad der er normalt og ikke normalt. Det at blive accepteret som et menneske med en tungere bagage end deres jævnaldrende, gør at anbringelsesbaggrunden har nogle ekskluderende mekanismer i sig og den unge kan føle sig stigmatiseret (Mølholt 2019:376).

Med denne skildring af målgruppen, som kan tildeles en efterværnsindsats, kalder målgruppen enten på en forbyggende indsats til ikke at blive mere udsat i overgangen til voksenlivet og til at de udsatte og mest udsatte unge skal give slip på deres institutionsforældre og lære at begå sig i samfundets orden, med hjælp fra en støttekontaktperson i deres efterværnsindsats.

7.2 VURDERINGEN AF DE UDSATTE UNGES STØTTEBEHOV

Socialarbejderne vurderer at det er væsentligt at *de relativt lidt udsatte*, de udsatte og *de mest udsatte unge* udviser en vis motivation for at få tildelt efterværnsindsatsen, og at det er altafgørende at der er nogle ting i handleplanen, som de udsatte unge gerne vil ændre på og have hjælp til. Mønstrene og tematikkerne fra empirien: *Handleplaner, motivation og for dårlige* peger i retning af Michael Lipsky's teori omkring afværgemekanismer. Dette teoriapparat analyserer jeg ud fra i nedenstående afsnit.

De relativt lidt udsatte, *de udsatte* og *de mest udsatte* unge i overgangen til voksenlivet befinder sig i en helt konkret situation. Den konkrete situation de står i er den historiske konstruktion af hvornår man er voksen, ifølge samfundets orden (SFI 2012:82). Når de udsatte unge fylder 18 år, er de myndige og anses derfor som voksne. I overgangen fra en anbringelse til et selvstændigt voksenliv er efterværnsindsatsen netop til for at hjælpe og støtte de udsatte i denne overgang.

Ifølge Lipsky føler de udsatte unge sig unikke i deres konkrete situation, i modsætning til frontmedarbejderen, som ser den udsatte som et individ i en kategori inden for særlige indsats, hvor disse indsatskategorier er bestemmende for hvilke handlemuligheder frontlinjemedarbejderen kan tilbyde støtte ud fra. De relativt lidt udsatte, de udsatte og de mest udsatte unge, har allerede en gang været i denne kategoriopdeling af indsats, i henholdsvis forbyggende foranstaltninger, den tidlige anbringelse og den sene anbringelse. Denne kategorisering af de udsatte er frontlinjemedarbejderens eneste udgangspunkt til den skønsmæssig vurdering af støttebehov.

Ifølge Lipsky handler skøn om de valg frontlinjemedarbejderen træffer, når de beslutter hvad, hvordan og hvor meget og med hvilken kvalitet og hvilken sanktionering der skal leveres i arbejdet. Skønnets udfald har stor betydning i interaktionen mellem frontlinjemedarbejderen og den udsatte unge, og derfor skal skønnet forstås som et relativt fænomen. Der kan også forekomme et stort eller lille skøn i frontlinjemedarbejderens valg af væremåde eller stil i samspillet, i valget af arbejdsprocessens form, i valget af metoder og teknologier og i opstilling af mål i samspil med den udsatte unge. Selvom skønnene er individuelle og situationsstyrede, er skønnene samtidigt sat i ramme og styret af de organisatoriske procedurer, så der derved fremkommer nogle genkendelige mønstre i frontlinjearbejdet med udsatte unge (Christensen 2021:17).

I disse skønsmæssige vurderinger, kan der opstå et krydspres for frontlinjemedarbejderen, fordi der er begrænsede ressourcer til at udføre arbejdet og fordi udsatte unges forventninger til servicen oftest opleves omfattende. Der kan derfor opstå et krydspres mellem de rammer systemet tilbyder og de behov de udsatte unge har. Det er frontliniemedarbejderens opgave at balancere mellem disse modsætningsforhold, for at få mødet med den udsatte unge til at fungere. Lipsky hævder at det kræver en række reaktionsmåder og copingstrategier for at frontliniemedarbejderen skal kunne lykkes i disse modsætningsforhold. Lipsky hævder at frontlinjemedarbejderen er nødt til at forstå sig selv som en, der udfører et ordentlig, optimalt og effektivt hverv under organisationens procedurer, og som peger på at det handler om at udføre opgaven så godt som det er muligt, under de givne betingelser. Disse arbejdsvilkår fremtvinger bestemte mekanismer, så arbejdet kan håndteres tilfredsstillende og bedst muligt (Christensen 2021:19).

Vurderingen af om en udsat ung er i målgruppe for en efterværnsindsats, defineres i serviceloven på baggrund af 4 parametre og på baggrund af hvilken indsats der har været fortløbende inden det 18. år. Det vil sige vurderingen læner sig op af den kategoriserede indsats som den udsatte har modtaget inden det 18. år. De 4 parametre fra serviceloven er: forvaltningstype, den unges alder og udviklingspotentiale samt støttebehov (Socialstyrelsen 2019:5). Til trods for de kategoriserede indsatser som tilbydes udsatte unge, og frontlinjemedarbejderens pejlemærker til vurderingen, er socialarbejderen, som arbejder på en døgninstitution for anbragte børn og unge, stadigvæk bekymret for hvordan vurderingen af efterværnsindsatsen vil gå for hendes anbragte unge, til trods for at vurderingen af støttebehovet skal ses gennem den unges tilknytning til sit netværk. I dette tilfælde har han ingen forældre, eller andet netværk, men fordi den unge er i gang med fagene finsk, matematik og fysik på aftenskole, siger hun:

”Han er sådan en hvor man godt kunne tænke.. Damm, gu vide om de bevilliger efterværn til ham, fordi han er i gang, men det ville ikke lykkes ham, hvis det ikke var fordi vi stod og vækkede ham hver morgen. (...) Han har mistet begge sine forældre til cancer i en alder af 12 år, så han vil have en udfordring foran sig resten af livet” (Interview 1).

Socialarbejderen oplever at når de udsatte unge er i gang i uddannelsessystemet, bliver de nogle gange vurderet for gode til en efterværnsindsats. Hun er bekymret fordi frontliniemedarbejderen, der vurderer behovet for efterværn, mangler at beskrive hele konteksten den udsatte unge befinder sig i, fordi han fungerer i uddannelsessystemet. Det er der en grund til, fordi han får hjælp og støtte af de omkringværende ansatte på døgninstitutionen. Og hvis han ikke vurderes i målgruppe for en efterværnsindsats og støtten omkring denne indsats forsvinder *”Hvad kan han så? not that much!”* (Interview 1).

Denne manglende beskrivelse af konteksten kan kædes sammen med strømningerne fra New Public Management, NPM, hvor tendenserne styres af den effektive ressourceanvendelse af offentlige forvaltningers økonomi, hvor de offentlige forvaltningers teknologiske systemer er udstyret med kontrol af kvalitet og resultater af socialarbejderens arbejde. Dette kontrol- og resultatorienterede system medfører en risiko for, at socialarbejderen forsyner systemerne med ikke retvisende oplysninger og derved giver et forkert billede af den komplekse virkelighed, de udsatte unge befinder sig i (Jespersen 2008: 88).

NPM-strømningerne har betydet en indsnævring af skønnet. Skønnet kan formes af konteksten og forskyde sig, men det forsvinder ikke. Dvs. ledere kan ikke styre skønnet, men de kan styre de betingelser der er, hvor skønnet foretages og får derved en stærk magtposition (Christensen 2021: 25). Det kan dog tyde på i reformen *Børnene Først*, at flere og måske alle skal tildeles en efterværnsindsats, fordi reformen henviser til at det betaler sig at investere i mennesker, at det både er godt for samfundet at udsatte unge bliver produktive og dermed bliver en gevinst for samfundet og godt for den udsatte unge selv at kunne få et selvstændigt liv. Det er ikke godt for samfundet at for mange udsatte unge snubler i dørtærsklen til voksenlivet, som ikke får rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer, fordi de forbliver uproduktive og derved ikke bliver en økonomisk gevinst for samfundet (Social-og Ældreministeriet 2020:1-22).

Når der sker en indsnævring af skønnet ved at styre betingelserne for skønnet og konteksten den udsatte befinder sig i, mere eller mindre, ikke bliver vægtet i den skønsmæssigt vurdering, får det

konsekvenser for den udsatte unge. For at sikre at unge bliver vurderet egnet til en efterværnsindsats, laver socialarbejderen beskrivelserne af konteksten i sin statusbeskrivelse af den udsatte unge, for at få socialarbejderen i kommunen til at se hvorfor det lykkes og hvilke katastrofale omkostninger det kan få for ham, hvis han ikke modtager en efterværnsindsats. Når beskrivelser af konteksten indgår i statusskrivelserne benytter socialarbejderen sig at Lipskys worker bias inden for afværgemekanismen prioritering, hvor indsatsen omkring den unge kan op eller nedprioriteres, alt afhængig af frontlinjemedarbejderens syn på den udsatte unge.

Begrebet prioritering bliver ofte fremhævet sammen med begrebet creaming, som en central måde prioriteringen foregår på. Begrebet creaming og det at skumme fløden signalerer at der prioriteres mellem udsatte unge for på den måde at prioritere ressourcer til udsatte unge, som formodes at være lettest at hjælpe eller hvor indsatsen har den største chance for succes. Dette gør at der er nogle udsatte unge, der vil ligge øverst i bunken eller komme foran i køen, fordi de vil blive prioriteret over nogle andre. Nogle gange forekommer denne prioritering efter regler og de bureaukratiske procedurer mellem udsatte unge, og andre gange forekommer det gennem frontlinjemedarbejderens skøn i samarbejdet med den udsatte unge. I forlængelse af prioriteringsbegrebet anvender Lipsky begrebet worker bias for at identificere betydningen af den enkelte frontlinjemedarbejders subjektivitet i prioriteringen. Denne ensidige prioritering gør at der er mange udsatte unge der får standardindsatsen, men der kan også være enkelte udsatte unge, der bliver opprioriteret. Dette kan være udsatte unge, som frontliniemedarbejderen finder sympatiske og derved finder særligt værdige til en særlig opmærksomhed. Worker bias kan både opprioriteres og nedprioriteres.

Nedprioriteringen af en indsats for den udsatte unge kan ske ved at frontliniemedarbejderen finder vedkommende usympatisk eller mindre værdig. Dette kan udfordre frontliniemedarbejderen, fordi når subjektiviteten gør sig gældende, nedtones ligebehandlingsprincippet. Ifølge Lipsky ligger worker bias på kanten af forståelsen af en klassisk bureaukrat, som beskrives som objektiv og neutral. Disse worker bias er oftest ubeviste hos frontliniemedarbejderen, dog hævder Lipsky at de væsentligste bias især opstår af de organisatoriske, strukturelle arbejdsbetingelser, som i øvrigt danner frontliniemedarbejderens holdning og former for bias langt stærkere end deres uddannelsesbaggrund. (Christensen 2021:21).

Socialarbejderen, som beskriver konteksten i statusskrivelserne, er ikke med til at vurdererom han er i målgruppe for et efterværn, men hun gør alt, hvad der er i hendes magt til at få frontlinjemedarbejderen i myndighedsudførelsen til at vurdere at det vil være hensigtsmæssigt at tildele ham en efterværnsindsats. Det vil sige at socialarbejderen fra døgninstitutionen opprioriterer

sin argumentation for, hvorfor den unge skal tildeles efterværn og at der bruges ressourcer på det, for at få det til at lykkes for den unge. Dette henviser til servicelovens vurdering af støttebehov i vurderingen af en efterværnsindsats.

7.3 DE MEST UDSATTE UNGES MOTIVATION

Efter gennemgang af vurderingen af støttebehovet for en efterværnsindsats, vil jeg bevæge mig videre til udviklingspotentialer, som fremgår i bestemmelserne omkring målgruppevurdering for en efterværnsindsats.

I gennemgangen af empirien og de dertilhørende mønstre og tematikker: *Motivation, for dårlige og de ikke egnede*, ses vurderingen af udviklingspotentialer i sammenhæng med de udsatte unge og de mest udsatte unges motivation.

Retningslinjerne for udviklingspotentialer vurderes ud fra om der kan skabes en positiv udvikling i den unges livssituation og evne til at føre en selvstændig tilværelse. I indsatsen arbejdes der med den unges mulighed for at komme i gang med en uddannelse eller komme i beskæftigelse, den unges trivsel, selvstændig boligsituation, økonomihåndtering mv. I vurderingen understreger socialstyrelsen, at det er vigtigt at skelne mellem manglende modenhed og selvstændighed, som kan skyldes den udsatte unges opvækstvilkår (Socialstyrelsen 2019:13), hvilket socialarbejderne også peger på, fordi *de udsatte* og *de mest udsatte unge* skal vurderes op imod normal systemet, hvor de vurderer at de udsatte unge typisk er 1 til 2 år forsinkede i forhold til deres jævnaldrende, pga. deres livsomstændigheder. Når de fylder 18 år, er de udviklingsmæssigt 16 år og har kognitivt brug for hjælp til en masse ting. Til trods for at serviceloven § 76 tager højde for de udsatte unges manglende modenhed og selvstændighed pga. de livsomstændigheder, en anbringelse kan medføre, så viser empirien at frontlinjemedarbejderen ikke skelner til manglende modenhed, men derimod har fokus på selvstændigheden, som ligger tæt knyttet til motivationen. De udsatte unge skal vise at de vil ændre på noget i deres liv, hvorefter frontlinjemedarbejderen kan hjælpe og støtte dem i deres overgang til voksenlivet.

”Det er først og fremmest, og altafgørende, for om en ung kan få tildelt efterværn, at de skal være i målgruppen, men de skal også i særdeleshed være motiveret for det” (Interview 2) (...)

”Hvis de ikke er motiveret for at ville have et efterværn, så er der ingen grund til overhovedet at skulle give det” (Interview 3).

Adspurgt om hvilke udsatte unge, der ikke får tilbudt en efterværnsindsats, så benævnes de udsatte unge som dem der er *for dårlige*. De udsatte unge, som er *for dårlige*, kan anskues på baggrund af de logikker, der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, som de sent anbragte unge - og derved de unge, som har mange samtidige udfordringer, dem som socialarbejderen vurderer at der ikke kan rettes op på deres udfordringer inden det 23. år. Socialarbejderne skelner også til *de ikke egnede* udsatte unge, som har en indgribende funktionsnedsættelse, som ikke skal sendes videre:

”De skal ikke gennem LAP-lovens bestemmelser, fordi de skal tilkendes en førtidspension eller et flexjob” (Interview 3).

De udsatte unge som er *for dårlige*, anskues ikke til at have en indgribende funktionsforstyrrelse, derimod en masse udfordringer, som er svære at rette op på inden de fylder 23 år.

”Hun er ikke i målgruppen, fordi hun ville ikke samarbejde med os fra hun var 17 år, og der tænkte vi at hun kommer ikke i målgruppen, fordi prognosen er så dårlig, at vi ikke tror på at det kan lykkes - og man må sige, at det også holdt stik” (Interview 3).

I prioriteringen af hvilke udsatte unge der vurderes at få tilbudt en efterværnsindsats, anses de unge, der er *for dårlige* hverken til at blive opprioriteret eller til at blive prioriteret. Tværtimod bliver de nedprioriteret, og i dette tilfælde slet ikke prioriteret. Dette sker fordi socialarbejderen og de organisatoriske procedurer fører til at de udsatte unge, hvor succesraten for job og uddannelse er højest prioriteres, og fordi det ikke kræver store ressourcer at hjælpe den gruppe af udsatte unge. Ifølge Lipsky sker denne prioritering ved at frontlinjemedarbejderen “skummer fløden” og vælger de udsatte unge til, som har kompetencerne til at få rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer, fordi det er der indsatsen har den største chance for succes, både for den udsatte unge selv og for frontlinjemedarbejderen (Christensen 2021:21).

De mest udsatte unge, som ikke bliver prioriteret til at være i målgruppe for en efterværnsindsats, bliver sendt videre til socialafdelingen, hvilket medfører endnu et skifte for den udsatte unge, hvor mødet med nye socialarbejdere udfordrer den unge. Ifølge Lipsky sker nedprioriteringen og deraf afslag på en efterværnsindsats, ved at frontlinjemedarbejderne, på baggrund af skønnet, finder den mest udsatte unge usympatisk eller mindre værdig, hvilke ses i overstående citat, hvor den mest udsatte unge beskrives til ikke at ville samarbejde med socialarbejderen. Den mest udsatte unge

gives ansvaret for det mislykkede samarbejde, og i det kuldsejlede samarbejde ses sammenhæng til Lipskys afværgemekanisme, kontrol af klienter. Kontrollen med den mest udsatte unge forsøges at opretholdes igennem frontlinjemedarbejderens fysiske rum, som gennem de asymmetriske relationer mellem socialarbejderen og den mest udsatte unge, søger at fremme den lydige adfærd. Hvis den mest udsatte unge ikke udviser den ønskede adfærd i dette møde, kan frontlinjemedarbejderen sanktionere den unge (Christensen 2020:22-23). Både i en vurdering, hvor den mest udsatte unge anses som værende mindre værdig og ikke har en ønskværdig adfærd, udfordres en klassisk bureaukrats selvforståelse som værende både objektiv og neutral. Denne subjektivitet udfordrer ligebehandlingsprincippet hos frontlinjemedarbejderen. Dette tyder på at socialarbejderen kan være under et krydspres mellem den mest udsatte unge og organisationens procedurer og retningslinjer. Dette udgør særlige omstændigheder for den mest udsatte unge, som frontlinjemedarbejderen bliver nødt til at give afslag på en efterværnsindsats, fordi de organisatoriske, strukturelle arbejdsbetingelser danner frontlinjemedarbejderens holdninger, og således former worker bias. Til trods for at frontlinjemedarbejderen, fra sin uddannelsesmæssige baggrund, er vidende om at dette ikke er den rette beslutning, opstår denne afværgemekanisme for at undgå et krydspres mellem organisationens forventninger og den mest udsatte unge (Christensen 2021:21).

7.4 FUCK SYSTEMET!

Ifølge empirien fra socialarbejderens praksis er der nogle udsatte unge, som har fået nok af systemet og derfor fravælger et tilbud om en efterværnsindsats:

”De har fået fucking nok af systemet, de kan fucking rende mig i røven, nu er jeg 18 år, nu har de bestemt over mig de sidste antal år”(...)” De har fået nok, de gad ikke mere, de gad ikke flere pædagoger eller flere velmenende socialrådgivere, de gad ikke mere hovedet på skrå og hån på stemmen, de havde fået nok. Vi kender dem alle sammen, de voksne som lægger hovedet på skrå, man får jo lyst til at slå dem” (Interview 1).

Som tidligere nævnt i analysedel 1, anvendes den symbolske vold i de unges handleplaner ved at bruge omsorgsfulde ord om de unges ønsker og drømme, til at fastlåse det egentlige fokus, som indeholder hvordan de udsatte unge kommer i uddannelse og job. Denne skjulte magt kan få konsekvenser for udsatte unge i overgangen til voksenlivet, fordi socialarbejderens hensigter skjules

i bløde værdier som selvmodsiges af den skjulte hensigt, nemlig at få planens fokus drejet i retning af uddannelse og job. Konsekvensen af den symbolske vold kan anskues ved at den udsatte unge fravælger tilbuddet om efterværnsindsatsen, fordi socialarbejderen og den udsatte unge har forskellige positioner i det sociale rum, som udløser en styrkelse af underlegenheden i den social klasse, som den udsatte unge befinder sig i (Järvinen et al. 2015:17) Den udsatte unge får igen bekræftet deres selvbillede af at være et plejebarn, og derfor får den udsatte unge nok, for når deres drømme og ønsker ikke reelt efterspørges, der fokuseres på uddannelse og job, er det igen et svigt.

7.5 ARBEJDET MED UDSATTE UNGE I OVERGANGEN TIL VOKSENLIVET

I foregående analyse behandles tematikkerne om vurderingen af målgruppen for et efterværn, hvilket afskærer nogle af de mest udsatte unge i at få tilbudt en efterværnsindsats.

I dette afsnit ses der nærmere på de udsatte unge, som er eller kan vurderes i målgruppe for en efterværnsindsats ,og deri anskues at de har haft ressourcerne til at tilkæmpe sig en indsats og er kommet igennem nåleøjet til forudsætningerne for intentionen til det gode liv. I dette afsnit belyses tematikkerne og mønstrene fra socialarbejderens praksis i begreberne: *Uddannelsesopdragelse, handleplaner, skole/ressourcer og inklusion* som knyttes til Bourdieus teoretiske begreber: Habitus, Kapitaler, Doxa og Perspektiver fra udviklingen af lovgivningen på børne unge-området.

7.6 UDDANNELSESOPDRAGELSE

Ifølge socialarbejderne i mine interview gør lovgivningen på børne unge-området rigtig meget for at tilgodese det menneskesyn som de fleste socialarbejdere er opdraget i.

”Ikke som grundopdragelse, men qua vores uddannelse, har vi alle sammen modtaget en opdragelse, som jo også indeholder et menneskesyn, som vi tager med os” (Interview 1).

Socialarbejderen taler ind i Bourdieus teoretiske begreb Doxa i arbejdet med udsatte unge. Socialarbejderens uddannelse og organisation, som er udstyret med centrale læresætninger og antagelser ind i det sociale felt, er baggrunden i arbejdet med udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Antagelserne af socialarbejdernes doxa er opfattelserne af deres vigtigste funktioner og samarbejdspartnere, definitioner af de udsatte unge, forståelses-og forklaringsmodeller,

problemløsningsmetoder og de prognoser der bliver opereret med, som socialarbejderen er underlagt, gennem både lovgivningen og i organisationens procedure og retningslinjer (Järvinen et al. 2015:16). Socialarbejderens doxa har konsekvenser for hvordan skønnet udøves i praksis. Citatet ovenfor henviser til socialarbejderens doxa, som er en samling af holdninger, værdier og normer, som udvikler sig over tid og ofte foregår ubevidst. Når doxaen udvikler sig over tid, kan den være udviklet forskelligt, alt afhængigt af hvor socialarbejderen udfører sit arbejde med udsatte unge. Dette giver sig også tilkende i de 3 afholdte interviews, hvor socialarbejderen fra døgninstitutionen er meget kritisk mod socialarbejdernes procedurer i kommunerne, til trods for at de har den samme professionsbaggrund.

7.7 DE UDSATTE UNGES SELVBILLEDE

Det gode liv ligger i det politiske menneskesyn, om det økonomisk kalkulerede menneske, hvilket er bestemt til at få rodfæste i uddannelse og job, bolig og stærke relationer, men hvad tænker socialarbejderne det gode liv er for de udsatte unge?

Socialarbejderne mener at det gode liv for de udsatte unge er at være noget i samarbejde med andre, og at de udsatte unge har lige så meget lyst til at bidrage med noget, at være en del af samfundet, men at samfundet må acceptere at nogle af de udsatte unge kommer med noget andet, hvilket ikke peger på en 37 timers arbejdsuge, men måske være en del af en frivillig organisation, hvilket gør at de bidrager med noget andet (Interview 1).

Det gode liv anses at være i kraft af at være noget i samarbejde med andre og bidrage med noget andet. Socialarbejderen benytter ofte spørgsmålet om det gode liv i udarbejdelsen af statusskrivelser, børnefaglige undersøgelser og handleplaner:

”Mange af dem svarer at de bare gerne vil være glade og have det godt” (Interview 2).

De udsatte unge taler ind i deres ønske om at trives, og om hvor deres drømme og barrierer til det gode liv ligger. Drømmen om at være glad og barriererne for hvordan de skal lykkes med at blive glad antyder, at der ikke er overensstemmelsen mellem det gode liv fra den politiske målsætning og de udsatte unges ønsker til det gode liv. Dette er et udtryk for at det er her, de er kommet til i deres liv, det er ikke uddannelse, job, bolig og stærke relationer der fylder hos dem endnu.

Når de udsatte unge skal udarbejde handleplaner i samarbejde med socialarbejderen om fremtiden, er den symbolske vold i unge planerne allerede defineret i reformen *Børnene Først*.

Den symbolske vold har sit afsæt i socialarbejderens habitus, og uddannelse og job ses i Bourdieus begreb om habitus og kapital formerne: Social- økonomisk- og kulturelkapital.

Habitus handler om at se på, hvordan de objektive strukturer i samfundet internaliseres kropsligt, fordi det ikke vil give mening at operere med et deterministisk strukturbegreb, som antages at forme socialarbejderens handlinger, og dertil giver det heller ikke mening at antage at socialarbejderen handler frit. Habitus bliver betegnet som det forhold, hvor objektive strukturer internaliseres kropsligt og former socialarbejderens muligheder for handling, dog forekommer disse strukturer ikke indlært mekanisk. Habitusen er dels socialarbejderens opvækstvilkår og dispositioner for handling i det sociale rum (Mik-Meyer og Villadsen 2009:17). Habitus er individuel og individualiseret, fordi den udgør summen af individets erfaringer, fordi ethvert individ har en unik historie (Harrits 2017:49).

Socialarbejderens habitus afspejler et erhvervet system af handlingsskemaer, præferencer og principper for anskuelsen af det felt, som de indgår i, og hvordan de ser verden. Habitus er det samlede princip, som omsætter sociale positioners relationelle karakteristika til de positioneringer, der er kendetegnet ved adgangen til de 3 primære kapitaler. Habitus er derfor en slags spontanitet uden bevidsthed og vilje. Denne særlige handlingsorientering disponerer mennesker til at tænke, føle, vurdere og handle på en bestemt måde og definerer sig selv som forskellig fra andre sociale positioner (Bourdieu 1997:19-23) (Järvinen et al. 2015:15-17).

Bourdieu har tre primære kapitalformer: Den sociale, den økonomiske og den kulturelle kapital. Ifølge Bourdieu er social kapital de ressourcer et menneske har i kraft af en specifik gruppe, det vil sige netværk, relationer og forbindelser. Den økonomiske kapital er adgang til penge og materielle ressourcer og den kulturelle kapital omhandler uddannelse og finkulturelle færdigheder. At besidde den kulturelle kapital, handler om at have tilstrækkelig nok viden om historie, sprog og politik samt adgang til den objektiverede form som findes i bøger, teorier og teknikker, til at kunne begå sig i samfundets magtfelt (Mik-Meyer & Villadsen 2009:75). Inden for det sociale arbejde kobles ideen om menneskelige ressourcer og de kollektivistiske ideer om samfundet til at dreje mennesket i den rigtige retning, ved at arbejde med den sociale kapital og dets relation til samfundet. Alt dette er nødvendigt for at de udsatte unge kan blive en del af samfundet og dermed også udgøre en gevinst. (Nissen et al. 2018:91). Når en udsat ung skal drejes mod deres relation til samfundet, så de udgør

en gevinst for samfundet, gøres det ved at arbejde med den kulturelle og økonomiske kapital via uddannelse og job. Dette kommer til udtryk gennem udarbejdelse af en handleplan for den udsatte unge i en efterværnsindsats. Socialarbejderen fra praksis kan ikke forstå, at ved hvert opfølgingsmøde gik det dårligere, den udsatte unge røg mere og mere hash, og hvis der skulle laves en efterværnsvurdering af ham nu og her, ville han ikke blive vurderet som værende i målgruppe for et efterværn. Socialarbejderen undrede sig og spurgte den udsatte unge:

”Jeg forstår simpelthen ikke, hvad der sker? Og så siger han jo noget der er så simpelt. Jeg syntes det er mærkeligt, det der står her i handleplanen” (Interview 3).

Handleplanen havde fokus på uddannelse og job. Disse kapitaler clasher med den udsatte unge, som slet ikke kan se sig selv i disse handleplansmål. Måden den udsatte unge løser dette på, er at bliver mindre samarbejdsvillig og uansvarlig i sit eget liv, fordi disse handleplaner udløser en styrkelse af underlegenheden i den socialklasse, som den udsatte unge befinder sig i. Til trods for at handleplansmålene bygger på de bedste intentioner, så stemmer det ikke overens med den udsatte unges placering i det overordnede sociale rum i samfundet. Det forventes, på baggrund af målene i handleplanen, at den udsatte unges placering i samfundet ændres, i takt med opfyldelse af målene i planen. Fra et eksempel på den handleplan, som den anbragte, udsatte unge har udfyldt, sammen med sin støttekontaktperson:

”Stå op hver dag og han skal køre hen og passe sit uddannelsesstilbud. Han skal få pengene til at række til hele måneden og almindelig dagligdags læring, hvor han minimum en gang om ugen rydder op, støvsuger og vasker sit eget tøj” (Interview 3).

Her ses at både den økonomiske og kulturelle kapital tillægges en symbolskværdi, fordi opfattelseskategorierne i vores nuværende samfund henviser til en social, frembragt orden i det produktive menneskesyn. Derfor bliver staten anskuet som en aktiv aktør, som lever af at handle med symbolsk kapital, fordi statens formål er at indprente en given kulturelt frembragt orden som den naturlige (Bourdieu 1996:104-106) (Meyer og Villadsen 2009:75-76).

Modsatrettede forventninger til hvad det gode liv er, gør de udsatte unge mere udsat end før, fordi symbolske vold gør at deres ønsker, behov og forventninger til det gode liv anfægtedes som

værende forkerte i forbindelse med samfundets forventninger, i stedet for at arbejde med den enkelte, udsatte unges problematikker, inden for den sociale kapital.

”Der er faktisk nogle mennesker, der sidder tilbage, der har nogle negativt påvirkede arbejdsmodeller, altså det her selvbillede af; Jeg kan jo alligevel ikke noget, det går alligevel galt, og sådan nogle ting. Hvis man kan få bygget fundamentet for dem, så er der i det en god grobund for, at der kan blive succeser for dem” (Interview 3).

De udsatte unge har ikke tilkæmpet sig hverken den økonomiske eller kulturelle kapital i deres eget liv, hvor det er væsentligt at arbejde ind i de ressourcer, der ligger i den sociale kapital, fordi den eksisterende forskning præciserer væsentligheden af at der skal arbejdes på 2 perspektiver i overgangen til voksenlivet: Det ene perspektiv, kaldet det indepenceperspektiv, hvor fokus særligt er på at de udsatte unge skal være uafhængige af det sociale system og skal kunne klare sig selv i fremtiden, herunder opnå kompetencer inden for uddannelse, job og bolig. Det andet perspektiv, kaldet interpendesperspektiv, har fokus også er på de såkaldte hårde kompetencer som nævnt ovenfor, men fokuset ligger også på de bløde kompetencer, som ligger i relationer, netværk, psykisk trivsel og selvfærdsfølelsen (SFI 2012:12-13).

8.7 INKLUSION AF UDSATTE UNGE

I gennemgangen af dokumentanalysen af reformen *Børnene Først*, ville den daværende regering og aftalepartierne forpligte plejefamilier, døgninstitutioner og opholdssteder til at understøtte de anbragte børns læring, ved at sikre et godt læringsmiljø hvor det anbragte barn bor (Social og Ældreministeriet 2021:15).

Socialarbejderne vurderer at det handler om at finde et passende skoletilbud til de anbragte unge. Et passende skoletilbud anses ikke at være i den almene folkeskole, fordi det tilbud oftest er utilstrækkeligt for de anbragte unge, som ikke har almindelige opvækstvilkår, og fordi de mest udsatte unge har massive problemer med uddannelse og svært ved at skabe sociale relationer. Socialarbejderen henviser til folkeskolens ide om at alle børn og unge skal passe ind i en bestemt klasse, fordi det kan de anbragte, som er mest udsatte, oftest ikke:

”Nogle af dem kan, og der er edermame også nogle, der ikke kan, og der går sgu for langt tid før man hjælper de udsatte børn og unge, og der er inklusion ikke smart” (Interview 1).

De unge der kan indgå i den almene folkeskole eller efterskole, vurderer socialarbejderen at handleplanerne bør have et omdrejningspunkt i at opstille mål for skabelse af gode relationer. De gode relationer skal de udsatte unge støttes og hjælpes til, der hvor de indgår i skolen eller på efterskolen. Selvom nogle udsatte børn og unge kan indgå i den almene folkeskole, så kan socialarbejderen være fleksibel i dette almene skoletilbud, hvis den udsatte unge har svært ved at passe og møde op i skolen. Så kan socialarbejderen nedsætte timetallet og antal dage, den udsatte unge skal gå i skole, med forventningen om at den udsatte unge på sigt har fuld tilstedeværelse.

De udsatte unge der har svært ved at indgå i den almene folkeskole og uddannelses systemet generelt, fordi de vurderes op mod normal systemet og inklusions tanken om at alle børn og unge skal passe ind i samfundets orden med uddannelse, job, bolig og stærke relationer, så står de mest udsatte unge tilbage, fordi de ikke har kunne inkluderes igennem deres opvækst.

”De fleste af os er jo blevet proppet ind i en given folkeskoleklasse og deraf får vi venner og det er oftest de venner vi socialiseres ind i, den type fællesskaber resten af livet. Det er jo der vi lærer at begå os socialt, det er i folkeskolen. Så hvis man hiver folkeskolen ud af de udsatte børn og unge, så hiver man også de sociale kompetencer væk fra de børn og unge. Der giver man ikke de lige muligheder for at tilegne sig både faglige og sociale kompetencer og relationer” (Interview 1).

Dette citat siger at det kan været godt for de udsatte unge, der kan inkluderes i folkeskolen, men de der ikke kan, kommer til at mangle de sociale og faglige kompetencer for at kunne begå sig i den sociale orden. Dette vil reformen *Børnene Først* kompensere for ved at tilbyde de udsatte unge en venskabsfamilie. På den måde får de udsatte unge udviklet relationer til normsamfundet, som derved bliver en redningsplanke for dem i overgangen til voksenlivet. Dette sker på baggrund af sammenligningsgrundlaget i at *de udsatte og de mest udsatte unge* klarer sig væsentligt dårligere end de jævnaldrende, som har udviklet stærke relationer i deres liv, hvor de både har forældre, venner og et netværk.

Ifølge Bourdieu udvikles de udsatte unges ressourcer gennem den sociale kapital, som kan forekomme som en særlig form for forebyggende, social kapital. Social kapital handler ikke kun om netværk og relationer, som kan give adgang til ressourcer, men netværket skal have en vis karakter, som skaber tillid til de omkringliggende systemer, som i sidste ende skaber mulighed for social

mobilitet (Nissen et al. 2018:99). Det er gennem den sociale kapital der skabes forudsætninger for at skabe flere ressourcer og nye kapitaler inden for de økonomiske og kulturelle kapitaler (Harrits 2017:29-31).

Integrationsperspektivet udvikles og modnes på baggrund af den sociale kapital, hvorefter der kan sigtes mod den kulturelle og økonomiske kapital, som uddannelse og job. Integrationsperspektivet ses første gang i Bistandsloven fra 1976. Lovgivningen udvides til at omhandle alle børn og unge i kommunen, hvilket understøttes at trods udsathed, så har mennesket altid velfærdsstaten i ryggen, som bidrager til udviklingen af modstandsdygtighed, hvilket gør at mennesket stadigvæk kan bidrage ved at være produktivt for samfundet. Udviklingen af modstandsdygtigheden ses i reformen *Børnene Først*, hvor de anbragte unge tilbydes en venskabsfamilie, for at komme nærmere samfundets moral og normalitet.

I perioden fra 1970'erne og frem til i dag, vurderes udsatte børn og unge som individer med forskellige behov, og som kræver en særlig støttende foranstaltning som kan kompensere for og normalisere de eksisterende vanskeligheder i opvæksten. Formålet er at de udsatte børn og unge får samme muligheder for udvikling og udfoldelse som deres jævnaldrende (Bryderup 2015:99-100). De særlige behov og støtteforanstaltningerne ses i efterværnsparagrafferne i serviceloven, fordi ikke tidligere anbragte unge har muligheden for at fortsætte med en støttekontaktperson i efterværnsindsatsen, hvor de anbragte unge har mulighed for at få forlænget deres anbringelse, få tildelt en støttekontaktperson og få økonomisk støtte til psykologsamtaler (Socialstyrelsen 2019:11). Med disse særlige støttende foranstaltninger, ses der ikke de store forskelle for de udsatte unge som ikke tidligere har været anbragt, til de udsatte og mest udsatte, som tidligere har været anbragt, fordi de unge som ikke tidligere har været anbragt stadigvæk har deres forældre og netværk, det har de udsatte unge ikke på samme måde. Det vil sige at *de relativt lidt udsatte, de udsatte og de mest udsatte børn og unge* integreres i den samme lovgivning, til trods for forskellige behov, skal deres udfordringer komprimeres ind i den samme lovtekst. Til trods for at de både kan være opvokset i en kernefamilie eller anbragt tidligt eller sent i deres liv, er lovgivningen gældende for de 3 grupperinger af udsathed. Lovgivningen og socialarbejderen har lettere ved at tilgodese *de relativt lidt udsatte* og når i mål ved at få produktive mennesker ud af dem. For at tilgodese de forskellige grupper af udsathed ønsker socialarbejderne, at der kommer en samfundsmæssig accept af, at udsatte unge er mennesker som har brug for det samme som alle andre, de har bare brug for længere tid til at få rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer.

”De har 800 alp d’huzes nålesving før de når toppen. Det kan godt være der kun er 14 sving, men for dem er der 800, og det skal vi simpelthen bare acceptere, at det er sådan det er, at det er præmissen” (Interview 1).

Når den udsatte unge oplever at føle at kunne lykkes med noget, og alt alligevel ender galt, så er det Bourdieus begreb social kapital og velfærdssamfundets sikkerhedsnet i form af skabelsen af modstandsdygtighed, der fejler (Mik-Meyer og Villadsen 2009:77). De fleste unge forlader ikke en anbringelse fordi de er klar til det, men fordi de rent myndighedsmæssigt er blevet 18 år og betragtes som voksne. De fleste udsatte unge oplever det udfordrende at kæmpe med overgangen til voksenlivet, fordi de udsatte unge, der har været anbragt uden for hjemmet, ikke har det samme sikkerhedsnet i form af forældre støtte, som unge i almindelighed har og dels er udfordret af præmissen om at være anderledes, at have været et anbragt barn:

”Jeg er jo et plejebarn” (Interview 3).

Den tidligere nedsatte ungdomskommission som undersøgte *Ungdommens særlige problemer og behov*, udtalte i starten af 1950’erne at det er i tilpasningen til den sociale orden, der opstår tilpasningsvanskeligheder for de udsatte unge og de derved mislykkes.

Disse tilpasningsvanskeligheder sås ved alkoholmisbrug, længere tids arbejdsløshed og de fleste former for kriminalitet (Bryderup 2015:95). Endvidere peger registerstudier fra Sverige på at disse udfordringer udgør en større risiko for tidlig død, specielt ved selvmord, mindre sandsynlighed for at få en uddannelse, større risiko for at ende i kriminalitet samt større sandsynlighed for at blive forældre som teenagere (SFI 2012:80-91). Det er disse udfordringer, som socialarbejderen sammenligner med de 800 Alpe d’huzes nålesving, som de udsatte og de mest udsatte unge står over for i overgangen til voksenlivet. Her savner socialarbejderen samfundets accept af at der arbejdes på forskellige indsatser til de udsatte og de mest udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Til trods for at de særlige behov bliver vurderet individuelt, så er der i overgangen til voksenlivet kun den samme indsats for både de udsatte og mest udsatte unge, som der er til de relativt lidt udsatte unge.

”De er ikke ligesom alle andre og de kan ikke det samme som alle andre, fordi de er ikke startet det samme sted som alle os andre. Det kunne jeg godt tænke mig at vi turde sige højt: Vi er ikke alle lige, vi er ikke alle født lige, det er vi fandme ikke. Vi er født med noget forskelligt, og derfor skal de tilbud, der er til os, også være forskellige” (Interview 1).

7.8 DELKONKLUSION

Til besvarelse af analysedel 2 benyttes arbejdsspørgsmålet:

Hvilke konsekvenser kan de dominerende logikker have for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet?

Konsekvenserne af den sene, dominerende logik i arbejdet med udsatte børn og unge, ses i vurderingen om den udsatte unge er i målgruppe for en efterværnsindsats. Vurderingen tager afsæt i de udsatte unges støttebehov og udviklingspotentiale. Støttebehovet vurderes oftest ud fra om den udsatte unge er under uddannelse eller ej. Socialarbejderne, som sidder med vurderingen af udsatte unges støtte behov, mangler ofte at belyse konteksten af hvorfor den udsatte unge måske klarer sig i uddannelsessystemet. Grunden belyses i at den udsatte unge får hjælp og støtte til at fastholde sit uddannelsesstilbud. Når der ikke tages højde for hvorfor den udsatte unge klarer sig i sit uddannelsesstilbud, kan der være en risiko for at den udsatte unge ikke får tildelt en efterværnsindsats og derved tabes den udsatte unge både i systemet og i sin igangværende uddannelse. Derved fastholdes den unge som udsat ind i voksenlivet. Vurderingen af de udsatte unges udviklingspotentiale, som ses i socialarbejdernes praksis, er altafgørende for at den udsatte unge kan vise sig som motivation for at modtage en efterværnsindsats, og derved også blive klar til selv at arbejde sig hen til det gode liv.

*De relativt lidt udsatte, de udsatte og de mest udsatte unge skal vurderes op imod normalsystemet, fordi der ligger et integrationsperspektiv i servicelovens bestemmelser, hvilket får konsekvenser for de udsatte og de mest udsatte unge, da de typisk er 1-2 år forsinkede i forhold til deres jævnaldrende, pga. deres livsomstændigheder og anbringelse(r). Disse konsekvenser ses for de mest udsatte unge, fordi de vurderes *for dårlige* til at få tildelt en efterværnsindsats, fordi de har mange udfordringer og fordi socialarbejderne vurderer at de ikke kan rettes op inden det 23. år. Udfordringerne de unge har, angives at kunne være manglende motivation, samarbejde og uønsket adfærd i mødet med socialarbejderen. Dette påvirker socialarbejderens skøn i vurderingen af en*

efterværnsindsats, som oftest gør at de mest udsatte ikke bliver tilbudt en efterværnsindsats. Udfordringerne tyder på at integrationsperspektivet i lovgivningen har slået fejl og de mest udsatte er ikke blevet integreret i samfundet. Konsekvensen af den manglende integration i samfundet fører til at de mest udsatte unge forbliver udsatte voksne, på offentlig forsørgelse og dermed anses som værende et uproduktivt menneske, med et dårligt liv, ifølge den politiske målsætning om det økonomisk, kalkulerede menneskesyn.

Når de mest udsatte unge vælges fra i tildelingen af en efterværnsindsats, sker det på baggrund af socialarbejderens afværgemekanisme, prioritering, for at undgå krydspres mellem organisationens procedurer, retningslinjer og den udsatte unges adfærd.

Af de udsatte unge, der kommer igennem nåleøjet og får tilbudt en efterværnsindsats, vælger nogle af dem ikke at tage imod tilbuddet, fordi de er trætte af systemet, de har mistet tilliden fordi den skjulte magt i handleplanen er pakket ind i bløde værdier, mens hensigten er at der kun skal arbejdes på at få den udsatte unge i uddannelse eller job. Her oplever den udsatte unge ikke hørt eller forstået og derved udløses en styrkelse af underlegenheden i den social klasse den udsatte unge befinder sig i. Den udsatte unge får bekræftet sit eget selvbillede af at være en svigtet person, at være et plejebarn, der ikke kan gøre noget selv.

De udsatte unge der vælger at tage imod en efterværns indsats kan have modsatrettede forventninger til, hvad det gode liv er. De udsattes unge behov er den psykiske trivsel, som ligger i det at have det godt og den politiske målsætning om det produktive menneske med rodfæste i uddannelse og job, gør de udsatte mere udsatte end før, fordi den symbolske vold, som ligger i fokuset på den kulturelle og økonomiske kapital og den udsatte unges forventninger til det gode liv, anfægtes som værende forkerte, i forbindelse med det politiske menneskesyn, hvorved den udsatte unge bliver usamarbejdsvillig, da den unge ikke kan se sig selv i handleplansmålene og der ikke bliver arbejdet med deres trivsel og den sociale kapital. Det er i den sociale kapital ressourcerne skal findes for at opnå egne ressourcer inden for både den kulturelle og økonomiske kapital.

8. KONKLUSION

Formålet med dette kandidatspeciale har været at skabe en forståelse af de logikker, der dominerer arbejdet med udsatte børn og unge, både i dokumentanalysen af reformen *Børnene Først* og i socialarbejderens livsverden, som derefter udleder hvilke konsekvenserne de dominerende logikker kan have for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet.

Problemformuleringen har været pejlemærke for at skabe forståelse herfor:

Hvilke logikker dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, hvilke konsekvenser har det for udsatte unge i overgangen til voksenlivet og hvordan kan det være med til at forklare at udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere i overgangen til voksenlivet end deres jævnaldrende?

Reformen *Børnene Først* er et politisk manifest, som vil skabe bedre forudsætninger for de mest udsatte unge. Den henviser til intentionen bag anbringelsen, nemlig at skabe forudsætninger for et godt liv. Et godt liv skal sikres gennem forbedringer af den eksisterende lovgivning, serviceloven. I dokumentanalysen ses det at jo senere en anbringelse af udsatte børn og unge finder sted, jo større risiko er der for et dårligt liv, det vil sige barnet eller den unges alder ved anbringelsen er betydningsbærende. Det dårlige liv ligger i det uproduktive menneskesyn, hvor den udsatte unge er afhængig af offentlig forsørgelse og ikke får rodfæste i voksenlivet med uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Denne logik der dominerer, om at den sene anbringelse fører til det dårlige liv, ses i at udsatte børn og unge er kastebolde i systemet, hvilket har medført mange skift for de mest udsatte, både i sagsbehandlingen, fra plejefamilie til døgninstitution og heri skoleskift, der har medført barrierer for de mest udsatte unge i overgangen til voksenlivet. Denne dominerende logik agerer i arbejdet med udsatte børn og unge, hvilket reformen og den daværende regering og aftalepartierne vil gøre op med. Den anden logik, der dominerer i arbejdet med udsatte børn og unge, er den tidlige anbringelse, det vil sige de udsatte børns alder ved anbringelsestidspunktet. Denne logik, der dominerer, om at den tidlige anbringelse fører til forudsætningerne for det gode liv. Forudsætningerne understøttes af forbedringer til serviceloven, at der skal ske tidligere anbringelser af udsatte børn, der skal sikres stabile opvækstvilkår for de udsatte børn og unge og der skal være kontinuitet i sagsbehandlingen. Barnets tarv skal sikre at de udsatte børn og unge høres og ses i deres egen ret, og ses gennem et tidssvarende børnesyn. Når barnets tarv skal belyses igennem en børnefaglig undersøgelse, for at kunne sætte en anbringelse i værk, så opstår der en række dilemmaer i hvordan barnets tarv skal belyses. Fejlen deri er ofte ubestemmeligt og spekulativt,

hvad der er bedst for barnet, hvilket kræver et meget individualiseret valg mellem alternativer. Kritikken bunder ud i at der ikke er en rettesnor eller vejledning for socialarbejderne til at vurdere barnets tarv, udover at der henvises til FN's børnekonvention. Vurderingen af barnets tarv bygger på subjektive vurderinger, som handler om at kunne forudsige resultater og konsekvenser for barnet, hvilket er svært at gøre. Denne skønsmæssige vurdering kan få konsekvenser for de udsatte børn og unge og deres familier, fordi der i dette skøn vurderes om der skal ske en anbringelse eller ej.

I reformen *Børnene Først* skal handleplanerne erstattes af en ny og målrettet plan: Barnets plan og et selvstændigt ungekapitel, hvor den unge i højere grad selv skal være med til at fastsætte målene for deres drømme og ønsker til fremtiden. Ungekapitlet er ikke defineret endnu, men der skal være en kobling mellem bestemmelserne i barnets plan og skal indeholde konkrete krav, med fokus på uddannelse og beskæftigelse. Denne symbolske vold er pakket ind i bløde værdiladede ord som drømme og ønsker, men fokuset ligger på hvordan den udsatte unge kommer i uddannelse eller i beskæftigelse, hvilket er en noget særlig måde at håndtere selvbestemmelsen på.

Konsekvenserne af de dominerende logikker i arbejdet med udsatte børn og unge er større for de udsatte og mest udsatte unge, som tidligere har været anbragt, end de relativt lidt udsatte unge, som tildeles en støttekontaktperson for at forebygge at blive mere udsat i overgangen til voksenlivet. Disse konsekvenser bygger blandt andet på at de udsatte og mest udsatte er 1-2 år forsinkede i deres udvikling i forhold til deres jævnaldrende. Når der foretages en vurdering af, om de mest udsatte unge kan tildeles en efterværnsindsats eller ej, så vurderes de mest udsatte unge oftest ikke egnede til en efterværnsindsats, fordi de enten ikke er motiverede, er *for dårlige* eller har for store udfordringer, som det vurderes ikke kan nås at rette op på inden deres 23. år. Her vil jeg udfordre den eksisterende forskning fra SFI 2012, som vurderer at de udsatte unge ikke har ressourcerne til at tilkæmpe sig en efterværnsindsats. Min undersøgelse peger i retning af, at de mest udsatte unge ikke har haft tid nok til at erhverve de nødvendige kompetencer inden for den sociale kapital, til at kunne indfri betingelserne for efterværnsindsats, på lige fod med deres jævnaldrende, og dermed få rodfæste i den kulturelle og økonomiske kapital, som ses i uddannelse og beskæftigelse. De mest udsatte er længere tid om at lære de sociale spilleregler i samfundet, som det kræves, hvis de skal vurderes egnede til en efterværnsindsats. Når de mest udsatte ikke modtager en efterværnsindsats pga. manglende integration i samfundet, resulterer det i at de forbliver mest udsatte unge, på

offentlig forsørgelse, uden tilknytning til uddannelse og job og derved anses som værende uproduktive med et dårligt liv.

Dette kan forklare hvorfor de udsatte unge klarer sig væsentligt dårligere end deres jævnaldrende. Det gør de blandt andet fordi de sammenlignes med deres jævnaldrende, som ikke har samme udsatte livsvilkår, da de ikke tidligere har været anbragt.

De relativt lidt udsatte unge klarer sig væsentligt bedre i overgangen til voksenlivet, fordi de oftest har forældre og netværk med ressourcer, som kan støtte dem. De udsatte og de mest udsatte unge, som tidligere har været anbragt, har til fælles at de har nogle ekskluderende mekanismer med sig, fordi deres selvbillede er præget af at have været plejebørn samt af oplevelsen af at have haft svært ved at blive accepteret i samfundet, som deres jævnaldrende bliver. Når der ikke tages hensyn til de ekskluderende mekanismer, en anbringelse fører med sig, skelner socialarbejderne ikke mellem efterværnsparagraffernes manglende modenhed i vurderingen af de udsatte unges behov for støtte, til trods for at de anbragte unge oftest er 1-2 år forsinkede i forhold til deres jævnaldrende. Socialarbejderne vurderer den udsatte unges ret til en efterværnsindsats ud fra udviklingspotentialet og de udsattes selvstændighed, hvor manglende motivation og deres adfærd kan være udslagsgivende for ikke at få tilbuddet.

Endvidere kan tendenserne fra New Public Management medføre, at konteksten som de udsatte unge bevæger sig i, ikke bliver belyst i vurderingen af et efterværnsindsats, fordi den skønsmæssige vurdering har trange kår i resultatorienteringen. De udfordringer de udsatte og de mest udsatte unge står overfor i overgangen til voksenlivet, relaterer sig til deres eget selvbillede og bekræftelsen heri, af at være et plejebarn, der har tilpasningsvanskeligheder til den sociale orden, hvilket kan give udslag i misbrugsproblematikker, mindre sandsynlighed for at få en uddannelse eller et job, fastholdelse i offentlig forsørgelse og kriminalitet.

Disse komplekse udfordringer de udsatte unge står overfor i overgangen til voksenlivet, kalder på en samfundsaccept af at det kræves at der er flere indsatser for de udsatte unge, end blot en tildeling af en efterværnsindsats, og i disse ønskede indsatser skal der tages højde for deres aldersmæssige udvikling og ligge en accept af at det tager længere tid for de udsatte unge at få rodfæste i uddannelse, job, bolig og stærke relationer. Hvis dette ikke lykkes inden det 23. år, bør der ske en accept fra samfundets side at de kan bidrage med noget andet, f.eks. at bidrage til samfundet via en frivillig organisation.

9. DISKUSSION

Analysens fund af konsekvenser for de udsatte unge i overgangen til voksenlivet, har omdrejningspunkt i socialarbejderens skøn i den pågældende situation, uanset om det er i vurdering af barnets tarv, eller om det er i vurderingen af om den udsatte unge er i målgruppen for en efterværnsindsats, sker vurderingen på baggrund af socialarbejderens skøn i den konkrete situation. Den skønsmæssige vurdering og magten deri, kan have store konsekvenser for udsatte børn og unge.

Magten i skønnet taler ikke blot om en udøvelse af lovmæssig myndighed over for de udsatte børn og unge, men det handler om komplekse, flertydige og indgribende forhold, hvor det er overladt til socialarbejderne at træffe afgørelser, som har stor betydning for de udsatte børn og unge. Magten har forskellige former og udspiller sig i legal myndighedsudøvelse, -støtte, -forhandling, -overtalelse, -disciplinering og -kontrol, som er blandet sammen (Järvinen & Mik-Meyer 2003:9). Magtudøvelsen i det sociale arbejde er baseret på både et legalt herredømme, hvor socialarbejderen administrerer lovgivningen og et illegalt herredømme, når socialarbejderen tilsidesætter retlige bestemmelser eller handler i modstrid med lovgivningens intentioner, når skønnet folder sig ud. Socialarbejderne administrerer således ikke bare sociallovene, men skønner og træffer afgørelser om, hvordan lovgivningen kan fortolkes eller tilsidesættes i konkrete sager (Juul 2015:60). Dette ses i Lipskys begreb prioritering, hvor ligestillingslovgivningen tilsidesættes, for at prioritere en udsat ung højere, fordi der er større succesrate for at den unge lykkes. Søren Juuls begreb om socialarbejderens dømmekraft opdeles i 3 kategorier: Den personlige, den institutionelle og den sociale dømmekraft.

Den personlige dømmekraft udtrykker anskuelser, vurderinger og stillingtagen, som er afhængig af bl.a. arv og miljø, herunder uddannelse og livserfaringer, som danner forståelse for hvordan vi anskuer verden. Den personlige dømmekraft påvirkes af den institutionelle dømmekraft og de samfundsmæssige rammer dømmekraften udfoldes i. De fleste socialarbejdere der arbejder i professionelle rammer, tager hensyn til de regler og praktikker der er gældende på deres arbejdsplads. Påvirkningen af den personlige dømmekraft ligger ikke kun i de vaner, traditioner og regler, socialarbejderen bevidst overtager fra institutionen, men også at de mere ubevidste traditions- og fagligt bestemte mønstre af fortællinger, normer og rutiner, som socialiseres ind i en verden af meninger, som man ikke selv er herre over.

Når socialarbejderen både skal reflektere over, hvad der er bedst for den udsatte unge og om den udsatte unge opfylder lovgivningens betingelser for at få hjælp og skal handle i overensstemmelse med institutionens praksis, så er dømmekraften ikke kun socialarbejderens personlige, men er også den institutionelle dømmekraft (Juul 2015:61-62).

Disse udlægninger af dømmekraften, er Marit Skivenes og Michael Lipsky enige i. Marit Skivenes belyser skønnet ved socialarbejderens subjektive formodninger eller rationelle ræsonnementer som udgør skønskriterierne for rammerne i vurderingen af barnets tarv til at belyse og forudsige resultater og konsekvenser til at bestemme barnets tarv (Skivenes 2011: 340). Ifølge Michael Lipsky er skønnet individuelt og situationelt styret, hvor skønnet samtidig er rammesat og styret af de organisatoriske procedurer, så der derved fremkommer nogle genkendelige mønstre i frontlinjearbejdet (Christensen 2021:17).

Der hvor mønstrene og tematikkerne fra empirien til de teoretiske begreber ikke kan belyses, er i den sociale dømmekraft. Den sociale dømmekraft opstår og forvaltes i mødet med den udsatte unge. Både den udsatte unges livshistorie, drømme, visioner og socialarbejderens livserfaringer, socialfaglige indsigter og retlige forhold indgår og er påvirket af den institutionelle dømmekraft, som er forankret i økonomiske, politiske, administrative, vanlige og traditionsbestemte videns- og magtformer, som sætter grænser for, hvad det er muligt for socialarbejderen at gøre eller tænke (Juul 2015:62-63).

Den sociale dømmekraft, tænker jeg, har sværere vilkår for de mest udsatte unge, fordi den bygger på vanlige og traditionsbestemte videns- og magtformer, hvilket kan få konsekvenser for de mest udsatte unge, fordi deres livshistorie har mange udfordringer med sig. Hvis vi antager at løsningen på disse udfordringer i overgangen til voksenlivet koster kommunen mange ressourcer, både økonomisk og tidsmæssigt, så er socialarbejderen sat skakmat, fordi organisationen sparer på ressourcerne. Med italesættelsen af den dominerende logik omkring den sene anbringelse og de udfordringer det har medført for den mest udsatte unge, vil det muligvis belyse de største konsekvenser for de mest udsatte unge: At de aldrig fik chance for at få tildelt en efterværnsindsats, fordi deres livshistorie og de forankrede økonomiske, politiske, vanlige og traditionsbestemte videns- og magtformer sætter den udsatte unge i bås som et individ, det ikke kan betale sig at investere i, og dermed bliver den unge passiviseret på offentlig forsørgelse, måske endda for resten af livet.

10. LITTERATURLISTE

BØGER:

- ⇒ Bengtsson, Tea Torbenfeldt & Mølholt, Anne-Kirstine (2020): "*Anonymisering i undersøgelser*" i: Petersen, Kirsten Elisa & Ladefoged, Lars (2020): "*Forskning med børn og unge – Etik og etiske dilemmaer*". 1.udgave 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Bryderup, Inge M. (2015): "*Synet på børn og på de socialpædagogiske opgaver – et historisk blik*" i: Kjærgaard, Holger (2015): "*Social- og special pædagogik*". København: Akademisk Forlag
- ⇒ Carlsen, Line Thoft 2018: "*Forskningsetik i praksis*" i: Monrad, Merete & Olesen, Søren Peter 2018: "*Forskningsmetode i socialt arbejde*". 1.udgave 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Christensen, Anders (2021): "*Socialrådgiveren i frontlinjen. En introduktion til street-level bureaucracy i socialt arbejde*". 1. udgave 1. oplag. Hans Reitzels Forlag København.
- ⇒ Dahler-Larsen, Peter (2005): "*Dokumenter som objektiveret social virkelighed*" i: Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna 2005: "*Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*". 1.udgave 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Gilje, Nils (2017): "*Hermeneutik – teori og metode*" i: Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna: "*Kvalitativ analyse – Syv traditioner*". 1.udgave, 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Glavind, Inger Bo (2014): "*Socialt arbejde med udsatte unge – et kritisk helhedssyn*", i Harder, M & Nissen Appel, M 2014: "*Helhedssyn i socialt arbejde*". 1.udgave 4 oplag. Akademisk Forlag København – et forlag under Lindhardt og Ringhof Forlag A/S
- ⇒ Hansen, Søren W. Andersen, Lotte B. & Hansen, Kasper M.(2020): "*Metoder i statskundskab*". 3. udgave, 1.oplag København: Hans Reitzels Forlag.
- ⇒ Harrits, Gitte S. (2017): "*Pierre Bourdieu – I serien Statskundskabens klassikere*". 1.udgave, 1.oplag. Jurist-og Økonomforbundets Forlag
- ⇒ Järvinen, Margaretha. Larsen, Jørgen Elm & Mortensen, Nils (2015): "*Det magtfulde møde mellem system og klient*". 1. udgave, 4. oplag. Aarhus Universitetsforlag
- ⇒ Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (2003): "*At skabe en klient: institutionelle identiteter i socialt arbejde*". 1. udgave, 1. oplag. Hans Reitzels Forlag København
- ⇒ Jespersen, Peter K. (2008): "*De professionelle, fagbureaukratiet og omstilling i den offentlige sektor*" i: Bømler (red.): "*Sociale organisationer i en omstillingstid*". København: Hans Reitzels Forlag

- ⇒ Juul, Søren & Brandsholm Pedersen, Kirsten (2012): *"Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet". I: Juul, S & Brandsholm Pedersen, K. (red): "Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring"*. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Juul, Søren & Høilund, Peter (2015): *"Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde"*. 2. udgave 1.oplag. Hans Reitzels Forlag København
- ⇒ Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2015): *"Interview – Den kvalitative forskning som håndværk"*. 3.udgave, 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ La Cour, Anders (2014): *"Frivillighedens logik og dens politik"*. 1. udgave. Forlag Samfundslitteratur
- ⇒ Mik-Meyer, Nanna & Villadsen, Kaspar (2009): *"Magtens former"*. 1 udgave, 2.oplag. Hans Reitzels Forlag København
- ⇒ Monrad, Merete & Olesen, Søren Peter (2018): *"Forskningsmetode i socialt arbejde"*. 1.udgave, 1.oplag. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Mølholt, Anne-Kirstine (2019): *"Tidligere anbragtes oplevelser af at høre til" I: Petersen, K. E. & Hansen, J. H. (red.) "Inklusion og eksklusion – en grundbog"*. København: Hans Reitzels Forlag
- ⇒ Nissen, Maria A., Fallov, Mia A. & Ringø, Pia (2018): *"Menneskesyn i socialt arbejde – om udviklingen af det produktive menneske"*. 1.udgave 1.oplag. København Akademisk Forlag
- ⇒ Skivenes, Marit (2011): *"Judging the child's best interests: Rational Reasoning or Subjective Presumptions?"*. New York: Oxford University Press

RAPPORTER:

- ⇒ SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (2012): *"Efterværn for tidligere anbragte unge – En videns- og erfaringsopsamling"*. København
- ⇒ Servicestyrelsen (2011): *"Håndbog om Barnets Reform"*. Professionshøjskolen Metropol, University College Lillebælt Og VIA University Collage i samarbejde med Servicestyrelsen, Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (SFI) & Ankestyrelsen
- ⇒ Social og indenrigsministeriet (2020): *"Velfærdsanalyse - Hvordan klarer anbragte sig som unge voksne?"*. København
- ⇒ Social-og Ældreministeriet (januar 2021): *"Børnene Først. Et trygt hjem og flere rettigheder til udsatte børn"*. København

- ⇒ Social og Ældreministeriet (2021): ”Aftaletekst - Børnene Først”. København
- ⇒ Socialstyrelsen (2019): ”Efterværn. Inspiration: Vurdering af, om en ung er i personkredsen for efterværn efter servicelovens § 76”. København

INTERNET:

- ⇒ AAU (2022): ”Retningslinjer til GDPR”. <https://aaudk.sharepoint.com/sites/persondata-studerende/SitePages/Hvad%20betyder%20GDPR%20for%20mit%20projektarbejde.aspx>
Tilgået d. 25.07.2022
- ⇒ Social og Ældreministeriet 2022: ”Bekendtgørelse af lov om social service”.
<https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2022/170> Tilgået d. 15.09.2022

11. BILAG